

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 201.31

ปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพ
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ชมพูนุท คำรงค์สุข

20 ก.พ. 2561
3753 09

#11-11-11-11

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิสิตศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา

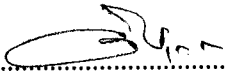
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2559

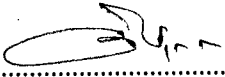
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

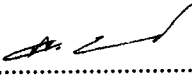
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ชมพูนุท คำรงค์สุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

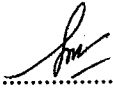
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พันตำรวจโท ดร.อิสราวุธ อ่อนน้อม)

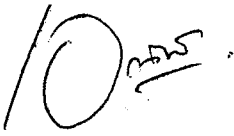
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(พันตำรวจโท ดร.อิสราวุธ อ่อนน้อม)

..... กรรมการ
(พันตำรวจโท ดร.สุธี เอี่ยมเจริญยิ่ง)

..... กรรมการ
(ร้อยตำรวจเอก โชคชัย สิริพิผลกุล)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)
วันที่ 28 เดือน เมษายน พ.ศ. 2559

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก พ.ต.ท.ดร.อิสราวุธ อ่อนน้อม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พ.ต.ท.ดร.สุธี เอี่ยม เจริญยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ร.ต.อ.โชคชัย สิริพิณฑกุล กรรมการสมทบ ซึ่งได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ งานนิพนธ์ฉบับนี้คงจะสำเร็จลงไม่ได้หากปราศจากบิดา มารดาที่ได้ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ จนสำเร็จการศึกษา พี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกท่านที่มีความเมตตาและมีน้ำใจอันดี ยิงต่อผู้ศึกษา ให้ความช่วยเหลือแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าจนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี และสุดท้ายผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนที่ได้เอ่ยนามมาไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานนิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์แก่การพัฒนาและปรับปรุง กฎหมายต่อไป คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษางานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอแสดงกตเวทิตา ต่อบิดา มารดา ครูบาอาจารย์และนักวิชาการเจ้าของผลงานที่ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลในการศึกษาและ อ้างอิงทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้ศึกษาขออ้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชมพูนุท ดำรงค์สุข

55920809: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)

คำสำคัญ: การละเลย/ พละการเด็ก/ สหวิชาชีพ/ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

ชมพูนุท คำรงค์สุข: ปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (IGNORING THE PROBLEM OF NOT REPORTING THE BEHAVIOR OF CHILDREN AT RISK OF MULTIDISCIPLINARY CHILD PROTECTION ACT B.E. 2546) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: อิศราวุธ อ่อนน้อม, Ph.D., สุธี เอี่ยมเจริญยิ่ง, Ph.D., โชคชัย สิริพิณฑกุล, น.ม. 71 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

เด็กที่ถูกทารุณกรรมได้รับผลกระทบทั้งต่อทางร่างกาย จิตใจและสังคม ทั้งผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบในระยะสั้น เช่น บาดแผลบาดเจ็บต่อร่างกาย ผลกระทบในระยะยาว เช่น การนำไปสู่บุคลิกภาพที่ผิดปกติ อารมณ์ทางจิต ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง การมีพฤติกรรมรุนแรงหรือทารุณกรรมต่อบุคคลอื่น ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ยิ่งเด็กที่ถูกทารุณกรรมมีอายุน้อยยิ่งส่งผลกระทบมากกว่าเด็กที่ถูกทารุณกรรมในวัยที่สูงกว่า และยิ่งผู้กระทำเป็นบุคคลในครอบครัวยิ่งส่งผลกระทบต่อเด็กมากกว่าการถูกระทำจากบุคคลนอกครอบครัว เช่น หากเรื่องการทารุณกรรมถูกเปิดเผยในครอบครัว อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ส่งผลให้เด็กรู้สึกผิดและกระทบกระเทือนใจเด็กอย่างมาก นอกจากนี้หากระยะเวลาที่เด็กถูกทารุณมีระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานก็ยังมีผลกระทบต่อเด็ก ผลของการถูกทารุณกรรมจึงเป็นความรู้สึกที่เจ็บปวด เด็กหมดหนทางต่อสู้ ทำให้เกิดความกลัวและวิตกกังวล ส่วนความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัวมีผลต่อตราบาป ความไม่ไว้วางใจ ความรู้สึกผิด ละอายใจ ไม่ภาคภูมิใจ และซึมเศร้าหรือแม้แต่การใช้กลไกทางจิตที่ผิดปกติ

แนวคิดและมาตรการในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณ มีการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดสำคัญจากแนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของบิดา มารดา บิดามารดามีสิทธิอำนาจเด็ดขาดเหนือบุตร มาเป็นแนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของรัฐหรือสังคม พัฒนามาเป็นแนวคิดที่ถือว่ารัฐหรือสังคม และบิดามารดา ร่วมกันเป็นเจ้าของเด็ก แนวคิดนี้มองเด็กในฐานะที่มีสิทธิอำนาจและคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น แม้เด็กจะอยู่ในครอบครัวใด เด็กก็มีสิทธิส่วนบุคคลอยู่ในตัวด้วย สังคมหรือรัฐมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของเด็กเช่นเดียวกับบิดามารดาตราบาปเท่าที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เป็นที่เสื่อมเสียสวัสดิภาพทุกประการและไม่ขัดขวางต่อการพัฒนาของเด็ก แต่เมื่อใดที่บิดามารดาบกพร่องไม่สามารถกระทำหน้าที่ได้ รัฐหรือชุมชนหรือองค์กรเอกชนจะต้องเข้าไปเป็นรัฐช่วยเหลือดูแลเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวนามาสู่การตราอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในระดับนานาชาติและประเทศไทย ได้รับมาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ง
สารบัญ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
สมมติฐานของการศึกษา.....	3
วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 แนวคิด ความหมาย ทฤษฎี และมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กของสห วิชาชีพ.....	5
ความหมายของการเลี้ยงดูโดยมิชอบและการทารุณกรรมเด็ก มาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	5
ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.....	10
ปัญหาการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 29 ที่มีได้มีบทกำหนด โทษทางอาญาต่อผู้ฝ่าฝืน.....	16
แนวทาง มาตรการ ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองเด็กของสำนักงานพัฒนาสังคม และ ความมั่นคงของมนุษย์และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	17
ความเป็นมาของสหวิชาชีพ.....	23
3 เพื่อศึกษากระบวนการทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กของไทยเปรียบเทียบกับ ต่างประเทศ.....	28
แนวคิดสิทธิเด็ก และ แนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.....	28
แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ.....	32
มาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทารุณกรรมในต่างประเทศ.....	37
มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย.....	38
ปัญหาในการตีความกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	54
การช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในกระบวนการยุติธรรม.....	54
ปัญหาในเรื่องของการไม่กำหนดความผิดของผู้ที่พบเห็นเด็กถูกทารุณกรรมหรือถูก เลี้ยงดูโดยมิชอบ ที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	55
ปัญหาการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม.....	58
ปัญหาในเรื่องของมาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทารุณกรรมในประเทศไทย ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	60
ปัญหาของการเข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์เด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.....	61
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	64
บทสรุป.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	69
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเรื่องเด็กเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวัน หลายปีที่ผ่านมา ปัญหาที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมายหลายเรื่องราวซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นยากแก่การแก้ไขหลายฝ่ายได้ระดมช่วยกันแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการต่าง ๆ มากมาย วิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือ มาตรการกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 คุ้มครองเด็กฉบับนี้บังคับใช้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์และนักเรียน นักศึกษา เป็นกฎหมายที่ให้การคุ้มครอง ช่วยเหลือเยียวยา แก้ปัญหา และส่งเสริมความประพฤติเด็ก มิใช่กฎหมายที่กำหนดเอาโทษแก่เด็ก มีสาระสำคัญกำหนดเป็นหลักการเบื้องต้นให้ทุกคนปฏิบัติ ต่อเด็กโดยคำนึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กำหนดมาตรฐานให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนพัฒนาเด็ก และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมี 3 วิธีในการคุ้มครองเด็กคือ การสงเคราะห์เด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและการส่งเสริม ความประพฤตินักเรียน นักศึกษา

กฎหมายเดิมที่ใช้ปกป้องคุ้มครองเด็ก ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 123 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เนื้อหาของประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าวยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมและเหมาะสมเพียงพอ เนื่องจาก คณะปฏิวัติดังกล่าวเน้นการลงโทษมากกว่าการบำบัดฟื้นฟู และไม่ได้ครอบคลุมถึงเด็กที่มีพฤติกรรม ไม่เหมาะสม วิธีการแก้ปัญหาก็ไม่ตรงตามความต้องการของเด็กและเยาวชน เนื่องจากบางปัญหา เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อเป็นการ ปกครองและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงได้แก้ไขและปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม ตราเป็น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองดูแลสงเคราะห์เด็ก เยียวยา แก้ไข และมีบทลงโทษทางอาญาต่อ ผู้ที่ฝ่าฝืน

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีหลักการสำคัญคือ การระดมทรัพยากรทุกภาค ส่วนเข้ามาร่วมดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็ก โดยอาศัยการดำเนินงานแบบสหวิชาชีพเพื่อประโยชน์ สูงสุดของเด็ก กฎหมายฉบับนี้ได้วางระบบการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมความ ประพฤติของเด็กและเยาวชน และส่งเสริมหน้าที่ความรับผิดชอบของครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ

ภาคเอกชน ในการร่วมมือกันคุ้มครองเด็ก โดยไม่พึ่งพาทัรพยากรจากภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ไม่ใช่กฎหมายเพื่อลงโทษผู้ปกครอง แต่มีเจตนาสนับสนุนให้ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตร ได้โดยไม่ขัดต่อประเพณีปฏิบัติอันดีงาม โดยรัฐพร้อมจะให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวเมื่อจำเป็น กฎหมายนี้จึงเป็นเสมือนคู่มือสะท้อนให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และสิ่งอันควรปฏิบัติ เพื่อสามารถเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัย เด็กที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้คือ เด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ประมวลกฎหมายอาญาก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ด้วย

นอกจากนี้กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ทุกคนและทุกภาคส่วนมีบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก โดยการระดมทรัพยากรทุกภาคส่วนเข้าร่วมดูแลปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยอาศัยการดำเนินงานแบบสหวิชาชีพเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก กฎหมายฉบับนี้ได้วางระบบการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษาและส่งเสริมหน้าที่ความรับผิดชอบของครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในการร่วมมือกันคุ้มครองเด็ก โดยไม่พึ่งพาทัรพยากรจากภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับตัวเด็กไว้รักษาพยาบาล ครู อาจารย์ หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง หากพบหรือสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบต้องรายงานโดยมิชักช้าต่อเจ้าหน้าที่ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา ต้องรักษาทางด้านร่างกายและจิตใจและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจแก่เด็กที่จำเป็นต้องสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ การแจ้งหรือ รายงานนี้เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับการคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งทางอาญาหรือทางปกครองกรณีข้างต้นในเรื่องของการรายงานนี้อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ผู้ที่เป็นสหวิชาชีพจะต้องรายงานผล ในการรับเด็กไว้ดูแล ซึ่งหากเจ้าหน้าที่เกิดความละเลยไม่สนใจเด็กก็อาจทำให้เด็กที่รับไว้ในการดูแล ได้รับความช่วยเหลือล่าช้าหรือไม่ทันต่อการดูแลสภาพร่างกายและจิตใจเด็ก

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นต้องศึกษาถึงปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งมีปัญหาในเรื่องของการขาดบทลงโทษที่ชัดเจน ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ละเลยไม่รายงานพฤติกรรมเด็กตามหน้าที่และตามที่กฎหมายกำหนด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด และ ทฤษฎี ในเรื่องความหมาย และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก
2. เพื่อศึกษากระบวนการทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
4. เพื่อเสนอแนะหลักเกณฑ์ในเรื่องปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

สมมติฐานการศึกษา

กระบวนการคุ้มครองเด็ก ที่ดำเนินงาน โดยสหวิชาชีพที่เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก จากการถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ในการรับเด็กไว้ใน การดูแลที่จะต้องมีการรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทราบ โดยมีข้อขัดข้อง ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของการรายงานโดยมิชักช้า ที่มีความไม่ชัดเจนจะต้องรายงานภายในระยะเวลาเท่าใดและปัญหาการขาดบทลงโทษกรณีรายงาน ล่าช้า หรือไม่ได้รายงานเลย จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องของระยะเวลาโดยมิชักช้า นั้นให้ มีกำหนดการระยะเวลาที่แน่นอนชัดเจนและกำหนดบทลงโทษต่อการที่สหวิชาชีพที่รายงานล่าช้า หรือไม่ได้รายงานเลย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

วิธีดำเนินการศึกษา

งานนิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากตำราทางกฎหมายและบทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย คำพิพากษาของศาลในประเทศไทยและต่างประเทศ เอกสารวิชาการแบบ อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ต่อไปมุ่งศึกษาถึงหลักการในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยศึกษาแนวคิดในทางกฎหมายของไทยและกฎหมายของต่างประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

การดำเนินการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะดำเนินการ ศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) ซึ่งประกอบไปด้วยการศึกษาทางเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บทบัญญัติกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง ได้แก่ วารสารทางวิชาการ บทความ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด และ ทฤษฎี ในเรื่องความหมาย และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก
2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์ในเรื่องปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

บทที่ 2

แนวคิด ความหมาย ทฤษฎี และมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองเด็กของสหวิชาชีพ

แนวคิดของปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาจากการถูกละเลยหรือการเลี้ยงดูโดยมิชอบ นั้น มีที่มาจากหลายแนวคิดที่อาจมีเหตุผลแตกต่างกันแต่ในทุกแนวคิดต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ในการมุ่งที่จะคุ้มครอง ดูแล และให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นสำคัญ

ความหมายของการเลี้ยงดูโดยมิชอบและการทารุณกรรมเด็ก มาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การทำร้ายร่างกายเด็กหรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามกฎหมายป้องกันการกระทำทารุณเด็ก

การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หมายถึง การไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนหรือพัฒนาเด็ก ตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวง จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

ทารุณกรรม หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดจนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจการกระทำผิดทางเพศต่อเด็กการใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ความหมายของคำว่า เด็กถูกละเลย

จากการศึกษาความคิดของนักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และนักกฎหมาย ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ชมิตท์ (Schmitt, 1995 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความว่าการกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การที่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กกระทำด้วยประการใดต่อเด็ก และยังผลให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของเด็กนั้น

2. ซีมอร์ดส์ (Symonds, 1997 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความว่าการกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การที่บิดามารดา ชอบดูค่า จู้ี้เด็กมากเกินไป หรือไม่ให้ออกาสกับเด็กได้เรียนตามสภาพวัยอันสมควร ทำโทษเข้ยนตีรุนแรงไป (Over punishment) หรือเข้มนวดกดข้นเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กจนเกินไป (Over Stressing disciplines)

3. ปาร์เกอร์ และ โคลเมอร์ (Parke & Collmor, 1988 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความว่า การพิจารณาว่าการกระทำเช่นใดเป็นการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ย่อมจะต้องพิจารณาถึงบรรทัดฐานทางสังคม (Social norms) ของแต่ละสังคมไป เช่น การกระทำต่อเด็กที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน แต่เกิดขึ้นในสังคมต่างกันแต่ละสังคมมองเห็นแตกต่างกันไปแต่ เป็นที่ยอมรับอย่างทั่วไปว่าการกระทำหรือคเว้นการกระทำที่ยังผลให้เด็กได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ

4. อีรัตต์ (Eratt, 1995 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ผู้พิพากษาศาลครอบครัว ออสเตรเลีย ให้คำจำกัดความว่า การกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ตลอดจนญาติใกล้ชิด กระทำอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ การทอดทิ้ง (Neglect) ตลอดจนการประทุติทางเพศสัมพันธ์ (Sexual abuse)

5. ฟอนทานา (Fontana, 1988 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความไว้ว่าการกระทำทารุณกรรมเด็ก คือ การเลี้ยงดูเด็กโดยมิชอบ (Maltreatment) เช่น การไม่ยอมรับเด็ก การทอดทิ้งเด็กและการให้เด็กขาดอาหาร (Malnutrition) จนเป็นเหตุให้เด็กนั้นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

6. จิล (Gil, 1994 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความว่า การกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การกระทำการใด ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถของเด็กทางร่างกายหรือกระทบต่อศักยภาพทางจิตใจ

7. เคมเป (Cempe, 1999 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความว่า “การกระทำทารุณกรรมเด็ก” หมายถึง การกระทำทารุณกรรมหรือทรมานเด็กจนได้รับอันตรายแก่กาย โดยบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กนั้น ผลจากการกระทำทารุณกรรมหรือทรมานทำให้เด็กได้รับอันตรายแก่กาย โดยบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กนั้นผลจากการกระทำทารุณกรรมทำให้เด็กได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจในบางรายถึงกับไร้ความสามารถอย่างถาวร (Permanent disability) หรือถึงแก่ความตาย

8. วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2546, อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ได้ให้ความหมายว่า การกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การที่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่มีหน้าที่ดูแลเด็กกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายเด็กหรือไม่ก็ตาม เช่น การเยียนตี การให้อาหาร ไม่สนใจเลี้ยงดู แต่มีผลให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็กเกินกว่าที่วิญญูชนคาดคิดได้ ซึ่งมีใช่เป็นการอบรมสั่งสอนธรรมดา

การทำร้ายเด็ก สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. การใช้กำลังทำร้ายเด็ก (Physical abuse) คือ การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก ทำให้เด็กเกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย โดยการบาดเจ็บดังกล่าวอาจเกิดจากการตั้งใจทำไม่ใช่อุบัติเหตุ

2. การทารุณกรรมทางเพศ (Sexual abuse) คือ การกระทำกิจกรรมทางเพศต่อเด็ก โดยที่เด็กไม่สามารถให้ความยินยอมพร้อมใจหรือไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจการกระทำเหล่านี้ กิจกรรมดังกล่าวทำเพื่อความพึงพอใจทางเพศของผู้กระทำ

3. การทารุณกรรมจิตใจ (Emotion abuse) คือ การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กปฏิเสธ เลยมเยยไม่สนใจหรือข่มขู่เด็ก ใช้คำพูดหรือการกระทำ ทำให้เด็กหวาดกลัว และเกิดขึ้นซ้ำซาก ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพัฒนาการ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและทางสังคม

4. การทอดทิ้ง คือ การที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กไม่เอาใจใส่ในสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาสุขภาพอนามัย ทำให้เด็กได้รับอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก

สาเหตุของการทารุณกรรมเด็ก

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการทำร้ายเด็ก

1. ปัจจัยในครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

1.1 ประวัติบิดามารดาเคยถูกกระทำทารุณกรรมมาก่อน พบว่าร้อยละ 30 ของบิดามารดาที่ทารุณลูกเคยมีประวัติถูกกระทำทารุณมาก่อนในวัยเด็ก เด็กที่ถูกกระทำทารุณมักกลายเป็น Abuser เมื่อโตขึ้น

1.2 การใช้ความรุนแรงในครอบครัว พบว่าร้อยละ 50 ของครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงจะมีการทารุณกรรมเด็กเกิดขึ้น นอกจากนี้ในครอบครัวที่มีการทารุณกรรมเด็กดังกล่าว คู่สมรสมักถูกทารุณกรรมด้วย

1.3 บิดามารดาอายุน้อย

1.4 บิดามารดาขาดทักษะในการดูแลบุตร

1.5 มีการหย่าร้าง

1.6 ครอบครัวอยู่อย่างโดดเดี่ยว

2. ความยากจน ทำให้เกิดความเครียด ขาดเวลาที่จะเลี้ยงดูเอาใจใส่บุตร

3. การติดสารเสพติด เป็นตัวที่ทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรง และมักตามมาด้วยการทารุณกรรมเด็ก

4. สภาพสังคมที่ไม่ปลอดภัย มีการใช้ความรุนแรงและมีการระบาดของยาเสพติด ทำให้เด็กไม่มีโอกาสออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านได้อย่างปลอดภัย เด็กขาดทักษะทางสังคมที่จะช่วยแก้ปัญหาเมื่อโตขึ้น รวมทั้งขาดที่พึ่งทางสังคมที่จะเข้ามาช่วยเหลือเด็ก ส่งผลให้เด็กเหล่านี้ง่ายต่อการตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรง

ผลกระทบของการทารุณกรรมเด็ก

การกระทำร้ายเด็กก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางร่างกาย จิตใจและสุขภาพเด็ก รวมถึงมีผลต่อพัฒนาการ การเรียน ในรายที่รุนแรงอาจทำให้เด็กเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ

การทำร้ายเด็กมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เด็กต่อต้านสังคม การทำร้ายเด็กทำให้เด็กเกิดความเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า ส่งผลให้เด็กมีโอกาสติดสารเสพติด มีแนวโน้มที่จะคบเพื่อนไม่ดี เด็กเหล่านี้เมื่อโตขึ้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่สร้างปัญหาให้กับสังคม และส่งผ่านพฤติกรรมเหล่านี้ให้บุตรหลานของตนเอง (ศรีเวียง ไพโรจน์กุล, 2544)

แนวทางการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม

การช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งจากสหวิชาชีพ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม เป้าหมายในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม คือ

1. ป้องกันมิให้ถูกกระทำซ้ำ

2. ช่วยเหลือบำบัดผลกระทบที่เกิดขึ้น

3. ตอบสนองความต้องการทางอารมณ์และสังคมของเด็กในระยะยาว กระบวนการให้ความช่วยเหลือเด็กจะเริ่มตั้งแต่สงสัย หรือมีการเปิดเผยว่าเด็กถูกทำร้ายการทำงานจะต้องทำ 2 ส่วนต่อไปนี้จะควบคู่กันไป

3.1. กระบวนการคุ้มครองเด็ก (Child protection process)

3.2 การบำบัดเยียวยาทางจิตใจ (Psychological treatment)

กระบวนการคุ้มครองเด็ก ดำเนินงานโดยสหวิชาชีพ เช่น กุมารแพทย์สูตินรีแพทย์ จิตแพทย์นิติเวช พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ ตำรวจ ครู พนักงานเจ้าหน้าที่การทำงานร่วมกันนั้น เพื่อช่วยให้เด็กไม่ถูกกระทำซ้ำ ได้รับการช่วยเหลือบำบัดผลกระทบที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้ เด็กมีพัฒนาการทุกด้านให้ใกล้เคียงปกติที่สุด มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เมื่อพบหรือสงสัยว่าเด็กถูกกระทำทารุณกรรมต้องมีการให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนให้เด็กได้ไปอยู่ในที่ที่ปลอดภัย มีการส่งต่อเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็ก

2. การสืบค้น หาข้อมูลประกอบเพิ่มเติม และให้การประเมินเบื้องต้น (Investigation and initial assessment) โดยสืบหาข้อมูลจากการคุยกับเด็กคนในครอบครัวคนที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น เพื่อนที่โรงเรียน ครูร่วมกับผลตรวจทางร่างกายและห้องปฏิบัติการ ผลตรวจสภาพจิต ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ตัวเด็กครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องวิธีการดูแลเด็กของผู้ปกครองความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ดูแล ลักษณะของชุมชน บริบททางวัฒนธรรมและความเชื่อข้อมูลบางส่วนจะได้จากการเยี่ยมบ้าน

3. มีการประชุมของสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (Child protection conference) สามารถทำได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการคุ้มครองเด็กเช่น ช่วงค้น หาข้อเท็จจริงการประเมิน สภาพะอาการของเด็กการประเมินว่าใครควรจะเป็นคนดูแลเด็กเด็กไปอยู่ที่ไหนจึงจะปลอดภัย การติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ การประชุมจะทำให้ได้ข้อมูลในหลายมิติเพิ่มขึ้น ได้ฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะได้มีข้อสรุปที่ทุกฝ่ายเห็นว่าน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการช่วยเหลือเด็ก

4. การประมวลสรุปผลและการวางแผน (Comprehensive assessment and planning) เป็นการวางแผนเพื่อช่วยเหลือเด็กและครอบครัว ประเมินศักยภาพในการดูแลเด็กของผู้ปกครอง ประเมินสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กมีความปลอดภัย ต้องมีการพิจารณาว่า เด็กจะกลับไปอยู่กับ ใครเด็กบางรายสามารถกลับไปอยู่กับ ครอบครัวเดิมที่ปลอดภัยจากการทำร้ายได้ บางรายอาจไปอยู่กับญาติพี่น้อง บางคนไปอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์เด็กบางรายต้องแยกจากครอบครัวไปอยู่ในการดูแลของสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและบำบัดฟื้นฟู

5. การปฏิบัติการช่วยเหลือและทบทวนกระบวนการ (Implementation of plans and review) นำแผนที่ได้จากการประชุมของสหวิชาชีพไปปฏิบัติหลังจากนั้น ต้องมีการประชุมติดตามผลเพื่อทบทวนประเมินว่าผลจากการปฏิบัติเป็นอย่างไรและวางแผน ใหม่ในกรณีที่แผนเดิมไม่ได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

6. การดำเนินคดีทางกฎหมายอาจเป็นการดำเนินคดีกับผู้ทำร้ายเด็กตามกฎหมายอาญา หรือเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ประเทศสหรัฐอเมริกา ข้อมูลในปี ค.ศ. 2010 หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม (U.S. state and local child protective services: CPS) ได้รับรายงานว่ามีเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม 3.3 ล้านคน (43.8 คน ต่อเด็ก 1,000 คน) การปลét้อยปลละเลย 78% การทำร้ายร่างกาย 18% การล่วงละเมิดทางเพศ 9% การทำร้ายจิตใจ 8% มีเด็กที่เสียชีวิตจากการถูกระกระทำทารุณกรรม 1,560 คน (2.1 คนต่อเด็ก100,000 คน) โดยเด็กที่เสียชีวิตจากการถูกระกระทำทารุณกรรม 79.4% มีอายต่ำกว่า 4 ปี 11.1% อายุระหว่าง 4 – 7 ปี 3.6% อายุระหว่าง 8 – 11 ปี 3.8% อายุระหว่าง 12 – 15 ปีและ 1.8% อายุระหว่าง 16 – 17 ปี 34% ของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม มีอายุต่ำกว่า 4 ปี เด็กที่เป็นเหยื่อจากการถูกระกระทำทารุณกรรมมากที่สุด คือเด็กที่อายุน้อยกว่า 1 ปี (20.6 คนต่อเด็ก1,000 คน) ผู้กระทำ คือ พ่อ แม่ 81.2% เป็นญาติกัน 6.1% พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่อยู่กินกับผู้ปกครองโดยที่ไม่ได้แต่งงาน 4.4% และคนที่ไม่ใช่คนในครอบครัว3.8% ประเทศไทยจากรายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บ ของสำนักกระบาดวิทยา ปี พ.ศ. 2546 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ข้อมูลจากโรงพยาบาลเครือข่าย 28 แห่ง มีเด็กหญิงอายต่ำกว่า 15 ปี ถูกทำร้ายทางเพศโดยใช้กำลังทางสูงสุดร้อยละ 43.9 มีรายงานเด็กหญิงอายุ 1 ปี 9 เดือน และเด็กทารกอายุ

4 เดือน ถูกทำร้ายโดยวัตถุไม่มีคม และโดยใช้กำลังกาย สำหรับเด็กชายอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่บาดเจ็บรุนแรง มี 384 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ของผู้ถูกทำร้ายทั้งหมด (ในจำนวนนี้ตาย 11 คน) เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 73.4 วิธีการทำร้ายโดยใช้วัตถุไม่มีคมสูงสุดร้อยละ 27.9 มีเด็กทารก 2 คนอายุ 1 เดือน ถูกปล่อยปละละทิ้งและอายุ 4 เดือน ถูกทำร้าย โดยใช้กำลังกายการถูกทำร้ายส่วนใหญ่เกิดที่บ้านและบริเวณบ้าน สตรีทั้งหมดและเด็กชายอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่รายงานส่วนใหญ่เสียชีวิต ก่อนถึงโรงพยาบาล ข้อมูลของกรมประชาสงเคราะห์ พ.ศ.2552: พบเด็กถูกทอดทิ้ง มากกว่า 100,000 คน เด็กกำพร้า มากกว่า 350,000 คน เด็กเร่ร่อน มากกว่า 370,000 คน ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) พ.ศ. 2552 มีเด็กถูกระงับการรุนแรง 71 คน เป็นการถูกล่วงละเมิดทางเพศ 37 คน และถูกทารุณกรรม 14 คน ข้อมูลจากศูนย์ประชาบดี ม.ค. – พ.ค. พ.ศ. 2552 ช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำ 124 คน เป็นเด็กที่ถูกล่วงละเมิด ทางเพศ 40 คน และ ถูกทารุณกรรม 84 คน รายงานจากศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 750 แห่งแบ่งเป็นระดับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 95 แห่งและระดับอำเภอจำนวน 655 แห่ง (สถาบันพัฒนาการเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2556)

ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่าความหมายของคำว่ากระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทำให้ต้องศึกษาเข้าใจความแตกต่างระหว่าง คำว่าพฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งพฤติกรรมอาชญากรรม (Criminal behavior) หมายถึง การกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา ส่วนพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำความผิดที่แปลกแยกไปจากจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและความเชื่ออันเป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของสังคม

พฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ทั้งสองกรณีล้วนเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ผิดแผกจากกฎเกณฑ์หรือระเบียบของสังคมแต่แตกต่างกันที่พฤติกรรมอาชญากรรมมีมาตรการของการควบคุมอย่างเป็นทางการ (Formal control) เป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์ชี้วัด ในขณะที่พฤติกรรมเบี่ยงเบน กลับมีเพียงการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal control) เป็นตัวชี้วัดเท่านั้น

นิยามของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จะพบว่ามีความหลากหลายในหารจำกัดความขึ้นอยู่กับความคุ้มครองเด็กและเยาวชนในแนวคิดของสังคมนั้น ๆ ซึ่งสามารถสรุปความหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนดังนี้

พจนานุกรมทางกฎหมายของแบล็ก (Black's law dictionary, 2000 อ้างถึงใน

มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2551) ให้คำจำกัดความของคำว่า Delinquent child ว่า An infant of not more than specified age who has violated any law or who is incorrigible ซึ่งหมายความว่าผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกินที่กำหนดไว้ ซึ่งได้ฝ่าฝืนกฎหมายใด ๆ ซึ่งการกระทำนั้นไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้

บุญเพราะ แสงเทียน (254ก) กล่าวว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หมายถึง “การกระทำความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาและการกระทำความผิดกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะพิพากษาหรือมีคำสั่ง ซึ่งเป็นการให้ความหมายโดยเทียบเคียงคำว่า “Juvenile delinquency”

การให้ความหมายดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ มีความสอดคล้องกับมุมมองทางด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (Criminology and penology) ที่ไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำเป็นอาชญากร (Criminal) แต่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant behavior) (มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2551)

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

ทฤษฎีที่สามารถอธิบายน่าจะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันความสัมพันธ์ในเชิงวิชาการเพื่ออธิบายสาเหตุในการแสดงพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่

1. ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of imitation) ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้ คือ การ์เบรียล ทาร์ด (Tard, 1912 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2551) ซึ่งได้อธิบายโดยสรุปว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้จดจำ และนำมาปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ ทาร์ดจึงเชื่อว่าอาชญากรก่ออาชญากรรมได้ เพราะเคยรู้เคยเห็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อน แล้วเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

2. ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential association theory) ทฤษฎีอธิบายว่าการก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นจากผลของการคบค้าสมาคมของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่อาชญากรกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร ทฤษฎีนี้จึงเน้นการให้ความสนใจในเรื่องของความถี่และความเข้มข้นในการติดต่อกันมากกว่าที่จะสนใจในเรื่องสถานะบุคคลหรือลักษณะของสภาพแวดล้อมซึ่งทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของอาชญากร โดยการยึดหลักในเรื่องกฎของการเรียนรู้ในความแตกต่าง ซึมซับและปฏิบัติตาม

3. ทฤษฎีตราบาป (The labeling theory) หรือทฤษฎีปฏิกิริยาของสังคม (Social reaction theory) นี้มีแนวคิดว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ตราบาปโดยการตราบาปนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ ในฐานะที่เป็นอาชญากร อันเป็นการสร้างตราบาปติดตัวผู้ที่กระทำเป็นครั้งแรกแต่นั้นมา

ผู้ที่เสนอแนวคิดนี้เป็นคนแรกคือ การ์เบรียล ทาร์ต นักสังคมวิทยาและนักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศส และในเวลาต่อมาเอ็ดวิน เฮซ ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันก็ได้เสนอแนวคิดในทำนองเดียวกันนี้ด้วยเหมือนกัน โดยทั้งสองเห็นตรงกันว่าผลของการตราบาปอาจเปลี่ยนนิสัยของคนให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนตลอดไปเลยก็ได้ เนื่องจากการตราบาปจะติดตัวบุคคลผู้นั้นเสียยิ่งกว่าสิ่งที่เขาได้ทำลงไป

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นผู้ที่พัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ทำให้เด็กต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคม สิทธิเด็กเป็นแนวคิดที่สำคัญทำให้หน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น เพราะการล่วงละเมิดต่อสิทธิเด็กเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยได้ ดังนั้นการปฏิบัติเพื่อการคุ้มครองประชาชน โดยรัฐที่เกิดขึ้นจึงมิใช่แต่เพียงการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่บรรลุนิติภาวะหรือผู้ใหญ่แล้วเท่านั้น

สิทธิเด็กเป็นที่สนใจของทั้งในระดับครอบครัวจนถึงระดับชาติ บิดาและมารดามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ภาครัฐ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทางสังคมรวมถึงชุมชน และภาคธุรกิจต่างจะต้องเข้ามามีส่วนในการร่วมกันพัฒนา ปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อไม่ให้ถูกทอดทิ้ง ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ปัญหาอุปสรรคการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจกับกุมเด็กหรือเยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2549 เจ้าพนักงานตำรวจจับกุม ก็จะต้องนำตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือผู้ใหญ่ส่งมอบต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจากนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจเพื่อดำเนินการตรวจสอบการจับกุมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 หากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ถูกจับกุมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กลับให้ศาลเยาวชนและครอบครัวนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาบังคับใช้โดยที่ประมวลผลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87บัญญัติให้ในกรณีผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 83

เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น อันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหาไว้ เนื่องจากความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอัตราโทษสูงสุดจำคุกไม่เกินหกเดือน ทำให้ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีบัญญัติในส่วนของกำหนดโทษที่ไม่ชัดเจน ทำให้ต้องมีการตีความ อีกทั้งค่านิยมของคำว่าเด็ก ก็ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคำว่า เด็ก และเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลผลกฎหมายอาญาอีกด้วย ส่งผลทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ไม่เป็นตามวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายฉบับนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายบรรลุถึงวัตถุประสงค์

1. ปัญหาอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 5 บัญญัติว่า “ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้” ทั่วประเทศได้ยังไม่ได้เปิดทำการศาลเยาวชนและครอบครัวหรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นศาลจังหวัดให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้” ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกจังหวัด จึงทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทุกแห่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ได้มีการฟ้องจำเลยว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กรณีดังกล่าว ทำให้บุคคลที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือเยาวชนที่อายุต่ำกว่าแปดปีบริบูรณ์ หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่อายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป จะต้องถูกฟ้องดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว

จะเห็นได้ว่าโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในส่วนของบทกำหนดโทษตั้งแต่ มาตรา 78 ถึงมาตรา 86 มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับ ไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ อัตราโทษดังกล่าวเป็นอัตราโทษที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาคนเดียว ตามพระราชธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 17 ประกอบมาตรา 25 (5) ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า หากฟ้องบุคคลที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ควรที่จะฟ้องบุคคลที่วานี้ต่อศาลเยาวชนและ

ครอบครัวดังที่บัญญัติไว้ในปัจจุบัน แต่หากฟ้องบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ควรจะมีการแก้ไขบัญญัติกฎหมายให้ฟ้องบุคคลดังกล่าวต่อศาลผู้ใหญ่ เมื่ออัตราโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีอัตราโทษอยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรให้ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้ ก็เพื่อนำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาบังคับใช้นั่นเอง และเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาในความผิดดังกล่าวแยกออกจากกัน โดยเด็ดขาดระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ โดยที่กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนฉบับอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็บัญญัติให้นำพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาบังคับใช้เช่นเดียวกัน

2. ปัญหาการตีความตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ได้บัญญัตินิยามของคำว่าเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด หมายความว่า เด็กที่ประพฤติน่าสงสัย เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยที่กฎกระทรวง พ.ศ.2549 บัญญัติเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ได้มีการให้คำนิยามของคำว่าเด็กที่ประพฤติน่าสงสัยว่า

เด็กที่ประพฤติน่าสงสัย ได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ประพฤติน่าสงสัยหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น
  2. มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
  3. เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการพนัน
  4. เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือมีของมีเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
  5. เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
  6. ซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
  7. ประพฤติน่าสงสัยไปในทางชู้สาวหรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
  8. ต่อต้านหรือทำร้ายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
  9. ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ
- เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่ประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. ขอตานหรือกระทำการต่อไปในทางขอตาน โดยลำพังหรือ โดยมีผู้บังคับ ชักนำ ยุยง หรือส่งเสริม

2. ประกอบอาชีพหรือกระทำการอันใดเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วย กฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรม อันดี ได้แก่เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

1. บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือ กระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือ

2. บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

ง. เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ได้แก่ เด็กที่อยู่ใน สภาพแวดล้อมหรือสถานที่ ดังต่อไปนี้

1. อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ

2. เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่มีที่พักอาศัยในหลักแหล่งที่แน่นอน หรือ

3. ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

จากบทบัญญัติของกฎกระทรวงดังกล่าว ได้ให้ความหมายของคำว่าเด็กที่ประพฤติตนไม่ สมควรไว้ จะเห็นว่าได้บัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาการตีความว่า พฤติกรรมใดที่เด็ก ประพฤติตนไม่สมควร โดยเฉพาะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) บัญญัติว่า ภายใต้บทบังคับ บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่ สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เมื่อกฎกระทรวง พ.ศ. 2549 แม้จะได้กำหนดความหมายของคำว่าเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรไว้ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติ ดังกล่าวขาดความชัดเจน เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้วิจัยเห็นว่าควร ที่จะให้บทบัญญัติเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนและเหมาะสม โดยเฉพาะการเข้าไปเล่นเกมหรือ อินเทอร์เน็ตในสถานประกอบการต่าง ๆ โดยให้บัญญัติเวลาให้ชัดเจนและเหมาะสม เนื่องจาก ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้มีการบังคับใช้ประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อที่ 20 ประกอบกฎกระทรวงตาม ประกาศของคณะปฏิวัติ เมื่อมีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าว ทำให้กฎกระทรวงที่ออกตาม คณะปฏิวัติจึงถูกยกเลิกไปด้วย โดยที่คำว่าประพฤติตนไม่สมควร ซึ่งเป็นกฎกระทรวงที่ถูกยกเลิก ไปแล้วนั้น ได้ให้ความหมายว่า เทียบตรงเวลากลางคืน เวลา 22 นาฬิกา ถึง 4 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น

เว้นแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เมื่อข้อความดังกล่าว ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทำให้เกิดปัญหาในการตีความและเกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้

ปัญหาการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 29 ที่มีได้มีบทกำหนดโทษทางอาญาต่อผู้ฝ่าฝืน

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 โดยมีच्छ่า

มาตรา 29 วรรคสาม บัญญัติว่า การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 29 นี้ เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาหรือทางปกครอง

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 32 นั้น ได้บัญญัติเด็กที่พึงจะได้รับการสงเคราะห์ไว้ 8 ประเภทด้วยกันคือ เด็กเร่ร่อนหรือเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุจากตัวผู้ปกครองหรือครอบครัวแตกแยก เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสม เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ เด็กพิการ เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบากและเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ต่างกันในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบขาดความคุ้มครองดูแลและเอาใจใส่

ในขณะที่บทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น ไม่มีบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้ละเลย โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการให้ทุกคนในสังคมช่วยกัน สอดส่อง ดูแล เนื่องจากเด็กเป็นผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะยังคงต้องการได้รับความช่วยเหลือดูแลจากผู้ใหญ่ สภาพปัญหาสังคมในปัจจุบันเด็กจะต้องได้รับการสงเคราะห์นั้น ส่วนมากเป็นเด็กที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเอง สังคมในปัจจุบัน ทำให้เด็กเหล่านั้นต้องการความคุ้มครอง ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสมควรที่จะให้การกำหนดบทลงโทษทางอาญาให้เหมาะสมได้ เนื่องจากในปัจจุบันเด็กที่พึงจะได้รับการสงเคราะห์นั้น มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น

ส่วนกำหนดโทษทางอาญาจะบัญญัติไว้ใน มาตรา 29 แก่ผู้กระทำความผิดนั้น อาจจะกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ในลักษณะประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 โทษ เช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแก่ชีวิต ซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น

แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ผู้วิจัยเห็นว่า จากบทบัญญัติ มาตรา 29 ข้างต้น เมื่อมีบทกำหนดโทษไว้แล้ว ก็จะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักและใส่ใจดูแลคุ้มครองเด็ก หากพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามหมวด 3 และหมวด 4 มิใช่ปล่อยปละละเลยดังเช่นในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 29 มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญา ก็จะทำให้การบังคับใช้ของกฎหมายฉบับนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในมาตราอื่นๆ ยังมีโทษจำคุกและปรับน้อยเกินไป จึงควรที่จะเพิ่มบทกำหนดโทษต่อผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้สูงขึ้นตามความเหมาะสมของบทความผิดที่บัญญัติไว้

แนวทาง มาตรการ ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองเด็กของสำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมกำหนดพันธกิจของหน่วยงานด้านการคุ้มครองเด็ก โดยมุ่งมั่นที่จะสร้างหลักประกันว่าเด็กทุกคนในจังหวัด จะได้รับการคุ้มครองจากการล่วงละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง มีการพัฒนานโยบายและมาตรการให้เกิดการทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ จึงได้จัดทำคู่มือปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ คุ้มครองเด็กในภาวะเสี่ยงและเป็นเหยื่อจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และความรุนแรง พ.ศ. 2553 ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในคู่มือจะประกอบไปด้วยระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องงานคุ้มครองเด็กจะต้องยึดถือปฏิบัติ โดยเคร่งครัด ในการทำงานกับเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง และที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกล่วงละเมิด และกับครอบครัวของเด็กเหล่านั้น ซึ่งระเบียบปฏิบัตินี้มุ่งหมายเพื่อกำหนดวิธีดำเนินงาน และเพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน อันจะนำมาซึ่งการดำเนินงานคุ้มครองเด็กอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อมุ่งสร้างหลักประกันให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ด้านงานคุ้มครองสิทธิเด็กมีความเข้าใจชัดเจน และยึดมั่นต่อบทบาทภารกิจของหน่วยงานภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย และกรอบการทำงานในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่แต่ละคน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในการป้องกันและรับมือกับปัญหาด้านงานคุ้มครองสิทธิเด็ก มีความมั่นใจและ

ชัดเจนในกระบวนการที่พวกเขาจะต้องปฏิบัติเมื่อเกิดกรณีเด็กถูกละเมิด และ มีความเข้าใจถึงขอบเขตแห่งความรับผิดชอบของตนและทำให้รู้ว่าจะต้องขอรับการสนับสนุนเมื่อไร/ จากที่ไหน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจถึงบทบาท และขอบข่ายงานขององค์กร ด้านงานคุ้มครองเด็กอื่น ๆ มีความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและทำให้ทราบถึงบริการและความสนับสนุนด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กในภาวะเสี่ยงเพื่อติดต่อประสานงานให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเหล่านั้น ได้ สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบทั้งในการจัดบันทึกและติดตามความก้าวหน้าของกรณีเด็กแต่ละราย และถือเป็นพันธะปฏิบัติเพื่อเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในระยะยาวต่อไป

การช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกละเมิดและถูกกระทำด้วยความรุนแรงเป็นงานที่ซับซ้อนเนื่องจากพฤติกรรมของการละเมิด และใช้ความรุนแรงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติกรอย่างทันที่และเหมาะสมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของงานคุ้มครองเด็กจึงต้องใช้วิธีการดำเนินการในหลายระดับพร้อม ๆ กัน เช่น การออกกฎหมาย และการกำหนดนโยบาย การกำหนดยุทธศาสตร์ การดำเนินการในระดับท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เปลี่ยนทัศนคติของสังคมด้านการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กหญิงวัยรุ่น และการให้บริการ โดยตรงต่อเด็กบางคน และบางครอบครัว ให้ได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ปลอดภัยจากการถูกละเมิด เด็ก ๆ ควรจะได้รับการบริการอย่างเหมาะสม ตามกระบวนการวางแผนให้การดูแล และกระบวนการจัดบริการทางสังคมรายกรณี โดยผู้ปฏิบัติฝ่ายต่าง ๆ ส่วนมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปกป้องคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดดังกล่าว

การให้ความคุ้มครองแก่เด็กอย่างครบถ้วนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจร่วมกันว่า บทบาทเหล่านี้เชื่อมโยงถึงกันและกันอย่างไร เพราะฉะนั้น สิ่งสำคัญอันดับแรกคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงบทบาทของตนเอง และผลของบทบาทนั้นต่องานคุ้มครองเด็กในภาพรวมทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความสับสนและความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในอดีตที่ผ่านมางานด้านการคุ้มครองเด็กในประเทศไทยมักจะมุ่งเน้นการทำโครงการตามประเด็นของปัญหาเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันเริ่มมีการให้ความสำคัญกับการมองภาพรวมของระบบที่กำหนดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานตามข้อบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันเพื่อคุ้มครองเด็ก ซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกละเมิด ความร่วมมือดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นทั้งในการทำงานในระดับยุทธศาสตร์ และ ในงานสำหรับช่วยเหลือเด็กในภาวะเสี่ยงแต่ละคน เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดโดยมากจำเป็นต้อง

ได้รับบริการช่วยเหลือหลายระดับ ทั้งในด้านการแพทย์ ด้านสังคม และด้านการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งบริการดังกล่าวรวมถึง

1. โอกาสเข้าถึงบริการทางการแพทย์ ทั้งสำหรับการสืบค้นข้อเท็จจริง และการให้ความดูแลภายหลังประสบเหตุ
2. ที่พักชั่วคราวฉุกเฉิน และการจัดบริการทางเลือก เพื่อการอุปการะเด็กในระยะปานกลาง/ ระยะยาว
3. บริการให้คำปรึกษา และบำบัดฟื้นฟูจิตใจ
4. โอกาสเข้าถึงการศึกษาและโรงเรียน
5. บริการให้คำปรึกษาและคำแนะนำทางกฎหมาย

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานจำนวนมากเข้ามาทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก เพื่อสร้างหลักประกันในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผล โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการเพื่อการดูแลและฟื้นฟูการบังคับใช้กฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้หน่วยงานราชการและบุคคลจำนวนหนึ่งในจังหวัดแต่ละจังหวัดมีบทบาทในการคุ้มครองเด็กและมีหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ให้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด สถานสงเคราะห์บ้านพักเด็กและครอบครัว และพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีหน้าที่ทั่วไปตามมาตรา 24 คือบุคลากรของรัฐจำนวนหนึ่งมีหน้าที่ทั่วไปในการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งมีอำนาจในการสอบสวนและติดตามดูแล เจ้าหน้าที่เหล่านี้ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดจังหวัด ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ บุคลากรดังกล่าวยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยตำแหน่งเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในพื้นที่รับผิดชอบ และดำเนินงานกับเด็กในภาวะเสี่ยงเป็นรายกรณีด้วย และตามมาตรา 29 กำหนดให้บุคลากรบางสาขาวิชาชีพมีหน้าที่พิเศษเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา แพทย์/ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู/อาจารย์ และนายจ้าง ผู้ประกอบวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เหล่านี้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องให้การดูแลเด็ก โดยมีความรับผิดชอบเฉพาะด้าน เช่น การแจ้งเหตุเด็กถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงงประโยชน์และใช้ความรุนแรง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่มีการติดต่อโดยตรงกับเด็ก ซึ่งถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง

แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนด อำนาจหน้าที่ และข้อปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้การช่วยเหลือแก่เด็กที่มีการแจ้งเหตุว่าอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย ซึ่งรวมถึงการประเมินและส่งตัวเด็กไปรับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพตามความจำเป็น
2. เข้าไปในเคหสถานเพื่อช่วยเหลือเด็กในสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมเด็ก มีการกักขังหรือเลี้ยงดูเด็กโดยมิชอบ มีเด็กกำลังเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายทางจิตใจ หรือร่างกายในขณะนั้นหรือมีเด็กกำลังจะถูกพาไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ
3. เข้าไปในสถานที่ เช่น บ้านหรือโรงเรียนของเด็ก เพื่อทำการสัมภาษณ์และรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับสถานการณ์ของเด็ก รวมถึงมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็ก
4. สอบถามเด็กเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมของเด็กเพื่อยืนยันถึงระดับความเสี่ยงของเด็กต่อการถูกละเมิด หากจำเป็นต้องมีการกักตัวเด็กเพื่อทำการสอบถาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดให้มีการดูแลเด็กอย่างดี
5. ออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรเมื่อจำเป็น เพื่อให้ตัวบุคคลส่งหลักฐาน หรือให้ข้อมูลและปากคำเกี่ยวกับสถานการณ์แวดล้อมของเด็ก
6. จัดทำคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ออกคำสั่งคุ้มครองประพฤติกวควบคุมผู้ต้องหาที่กระทำการละเมิด
7. ส่งมอบเด็กคืนให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือตักเตือนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่เหมาะสมและปลอดภัย
8. ทารายงานเกี่ยวกับกรณีของเด็กเมื่อถูกร้องขอ
9. ระดมความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมให้แก่ครอบครัวและเด็ก ที่ประสบภาวะยากลำบากรวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบหลักในการสร้างหลักประกันให้เด็กในจังหวัดมีความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับความคุ้มครองโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และรายงานสถานการณ์ด้านเด็กเพื่อกำหนดคน โยบาย ระดับจังหวัด และมีบทบาทเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยง รวมถึงกรณีที่ถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าเด็กมีความต้องการการคุ้มครอง สำนักงานพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ จึงต้องกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และรวมถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นทีมสหวิชาชีพต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิเด็ก ดังปรากฏตามขั้นตอนปฏิบัติสำหรับกรณีเด็กต้องการความคุ้มครอง ซึ่งทุกสาขาอาชีพต่างก็กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติไว้เช่นกัน สำหรับขั้นตอนวิธีปฏิบัติดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อประสบหรือได้รับแจ้งเหตุ

การส่งต่อกรณีให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทาได้โดยวิธีต่าง ๆ คือ แจ้งทางโทรศัพท์หรือส่งใบแจ้งเหตุ โดยคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงสมาชิกในครอบครัว หรือเครือข่ายในชุมชน เช่น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แจ้งผ่านสายด่วน 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ส่งต่อมาจากหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะกรณีที่ต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และแจ้งเหตุต่อนักสังคมสงเคราะห์ระหว่างลงพื้นที่

2. การประเมินความเสี่ยง

ถ้ากรณีถูกส่งมาโดยมีการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นแล้ว นักสังคมสงเคราะห์จะตรวจสอบข้อมูลกับแฟ้มประวัติครอบครัวของหน่วยงาน (ถ้ามี) เพื่อดูว่าทางครอบครัว หรือเด็กคนอื่นในครอบครัวมีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองเด็กของจังหวัด ที่รวบรวมไว้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หรือไม่ และมีข้อมูลอื่นใดที่ควรนำไปพิจารณาเพิ่มเติม และขอการสนับสนุนจากนักสังคมสงเคราะห์คนอื่น ๆ เพื่อพิจารณาระดับความเสี่ยง หากไม่มีการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นมาก่อน นักสังคมสงเคราะห์จะประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นจากข้อมูลที่ได้รับ รวมถึงใบแจ้งเหตุ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเพื่อนร่วมงาน จากโรงเรียนของเด็ก และจากนักวิชาชีพอื่น ๆ ในกรณีที่พบว่าเด็กตกอยู่ในภาวะเสี่ยง จะต้องประเมินความเสี่ยงของเด็กคนอื่นในครอบครัวหรือในบ้านนั้นทุกคนด้วย

3. การส่งต่อเพื่อรับบริการคุ้มครองสวัสดิภาพเบื้องต้น

ผลการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นจะช่วยให้ นักสังคมสงเคราะห์ระบุได้ว่าเด็กอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพหรือไม่

การคุ้มครองเด็กในภาวะฉุกเฉิน

1. ในกรณีฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์จะติดต่อกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

2. นักสังคมสงเคราะห์ให้การสนับสนุน พนักงานเจ้าหน้าที่และตำรวจเข้าดำเนินการในทันที เพื่อเข้าตรวจค้น และหากจำเป็นให้แยกตัวเด็กหรือเด็กอื่น ๆ ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงตามบทบัญญัติในมาตรา 41 (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546)

3. สนับสนุนการส่งตัวเด็กไปยังศูนย์พิทักษ์ได้สำหรับเด็กและสตรี เพื่อรับการตรวจรักษาโดยแพทย์ และ/ หรือ ส่งตัวเด็กไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 42) ให้เด็กมีความปลอดภัย

การคุ้มครองเด็กในภาวะเสี่ยง และภาวะเด็กไม่มีผู้ดูแล

สำหรับกรณีที่น่าวิตกกังวล แต่ไม่ถึงกับต้องให้การช่วยเหลือฉุกเฉิน นักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะจัดให้เด็กสามารถเข้าถึงบริการคุ้มครองสวัสดิภาพที่จำเป็น หัวใจสำคัญสำหรับขั้นตอนนี้ คือ การให้เด็กได้คงอยู่กับครอบครัวและชุมชนเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งรวมถึงการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 33 ด้วย

การสงเคราะห์เด็กกรณีเด็กมีผู้ดูแล

ในกรณีที่นักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาว่าเด็กเพียงต้องการการสงเคราะห์ ก็จะสอบถามเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงชนิดของการสงเคราะห์ที่จำเป็นสำหรับครอบครัวนั้น หรือสร้างกระบวนการติดตาม สภาพปัญหาที่เด็ก/ครอบครัวนั้นกำลังประสบอยู่

การกำหนดตัวผู้จัดบริการทางสังคมรายกรณี

เมื่อได้ดำเนินการให้เด็กมีความปลอดภัยแล้ว นักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อตกลงหาผู้จัดบริการทางสังคมรายกรณีสำหรับเด็กที่ต้องการการคุ้มครองสวัสดิภาพ และเด็กที่ไม่มีผู้ดูแล

การจัดบริการทางสังคมรายกรณี

หากนักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตกลงเป็นผู้จัดบริการทางสังคมรายกรณีแล้ว ก็จะยึดตามแนวปฏิบัติในบทที่ 4 โดย ทำการประเมินขั้นที่สองในเชิงลึกถึงภาวะความเสี่ยงของเด็กหากจำเป็นต้องแยกเด็กออกจากครอบครัวหรือต้องมีคำสั่งศาลเพื่อห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปใกล้ตัวเด็ก ก็จะติดต่อกับพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการให้มาตรการดังกล่าวมีผลบังคับ เริ่มกระบวนการวางแผนช่วยเหลือเด็ก โดยให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้วย และจัดทำแฟ้มข้อมูลสำหรับตัวเด็ก (และพี่น้องของเด็กหากจำเป็น) เพื่อนำเสนอในการประชุมรายกรณี

รวบรวมฐานข้อมูล

นักสังคมสงเคราะห์ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำเพิ่มงานสำหรับเด็กผู้รับบริการ โดยรวบรวมเอกสาร ใบแจ้งเหตุ ข้อมูลการประเมินความเสี่ยง แผนช่วยเหลือเด็ก บ้านที่การประชมุรยกรณี และบ้านที่กจากการสัมภาษณ์เด็กทั้งกรณีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและกรณีสงเคราะห์เพื่อเก็บเป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูลด้านคุ้มครองเด็กของจังหวัด

ความเป็นมาของสหวิชาชีพ

เริ่มต้นโดยบุคลากรทางการแพทย์กับนักสังคมสงเคราะห์จัดตั้งองค์กรในโรงพยาบาลที่บอสตัน ปี ค.ศ. 1905 พ.ศ. 2448 ใช้แนวคิดทฤษฎีแบบองค์รวม (Holistic) ในการบริการช่วยเหลือและบำบัด (Helping & healing) พัฒนาการในประเทศไทยมีขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และในปี พ.ศ. 2503 ได้มีการประชมุรยกรณีแห่งชาติเป็นครั้งแรกและ พ.ศ. 2495 มีการทำงานร่วมกันระหว่างแพทย์กับนักสังคมสงเคราะห์ (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2555)

แนวคิดในการทำงานแบบสหวิชาชีพ

การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ มีแนวคิดจากการที่บุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งโดยลำพังไม่อาจให้บริการอย่างครบวงจรและผู้รับบริการไม่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากบริการนั้น เนื่องจากมีหลายกรณีที่จำเป็นต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพหลากหลายสาขาร่วมกันให้บริการ

สหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ จิตแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาสังคม นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และครู ที่มีความรู้ มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และเป็นกระบวนการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การปฏิบัติงานสหวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันตั้งแต่สองวิชาชีพขึ้นไปมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการ ความรู้ และทักษะของแต่ละวิชาชีพที่ต่างกัน แต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งผู้ร่วมทำงานจะต้องมีการประสานความร่วมมือ ปฏิบัติงานเป็นทีม มีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อการประเมินสภาพปัญหา มีการกำหนดบทบาทของแต่ละวิชาชีพอย่างชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ทำงานระหว่างวิชาชีพ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาการทางานของวิชาชีพตนเอง รวมทั้งความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ

รูปแบบการทำงานแบบสหวิชาชีพ

สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบตามลักษณะการปฏิบัติงาน คือ

3753 09

1. การประสานความร่วมมือจากหลายวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการส่งต่อข้อมูลและประสานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการประชุมกัน

2. การทำงานแบบบูรณาการหรือการประชุมทีมสหวิชาชีพ เป็นการทำงานที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในกรณีนั้น ๆ มาปรึกษาหารือกัน เพื่อระดมความคิดเห็นและกำหนดแนวทางการช่วยเหลือร่วมกัน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทักษะ และความสามารถพิเศษของแต่ละสาขาวิชาชีพ ในการทำงานช่วยเหลือเด็กผู้เสียหาย เป็นเรื่องที่ซับซ้อนเพราะนอกจากตัวผู้เสียหายจะได้รับผลกระทบที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น อาการบาดเจ็บทางกาย หรือ ความเสียหายที่ต้องใช้การตรวจประเมิน เช่น ความเสียหายทางจิตใจซึ่งทั้งสองกรณีต้องการให้การบำบัดฟื้นฟูโดยบุคลากรทางแพทย์แล้ว ยังต้องมีการดำเนินการทางกฎหมาย หรือทางสังคมสงเคราะห์เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2547)

หลักสำคัญในการทำงานแบบสหวิชาชีพ

การทำงานแบบสหวิชาชีพต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ปฏิบัติงานของทีมกับผู้เสียหายผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าถึงความรู้สึก และความเดือดร้อนของผู้เสียหาย แต่ไม่ใช่สร้างความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย หลักการเหล่านี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามหลักวิชาชีพและมีหลักพื้นฐานอยู่บนข้อเท็จจริง ปราศจากอารมณ์ ความคิดเห็น หรือความเชื่อส่วนบุคคลมาปะปนกันซึ่งจะทำให้การคลี่คลายปัญหาของทีมสหวิชาชีพมีความเที่ยงตรงและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพควรมีหลักในการปฏิบัติดังนี้คือ

1. มีความเต็มใจในการร่วมกันทำงานกันในทีม
  2. อาศัยหลักวิชาชีพในการดำเนินปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน
  3. การแสดงความคิดเห็นตามหลักวิชาชีพในส่วนที่ศึกษามา
  4. มีการกำหนดหน้าที่และวิธีการของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน
  5. รับผิดชอบต่อหมาย วัตถุประสงค์ ระบบ และกระบวนการทำงานร่วมกัน
- ขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นทีมสหวิชาชีพ

การปฏิบัติงานเป็นทีมสหวิชาชีพไว้ว่า เป็นวิธีการหนึ่งในการปฏิบัติงานสหวิชาชีพ โดยผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือ กำหนดแนวทางในการคุ้มครองเด็ก ร่วมกัน และร่วมมือ ร่วมใจปฏิบัติงานเพื่อให้การคุ้มครองเด็กบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นทีมสหวิชาชีพ ดังนี้

ทำความตกลงร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ คือ

1. กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน รับทราบวัตถุประสงค์ของการประชุมว่าเป็นการทำงานแบบสหวิชาชีพร่วมกับส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ทุกคนต้องมีความเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน บนพื้นฐานและเป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก
3. ข้อมูลที่นำมาเปิดเผยในที่ประชุม ต้องรักษาไว้เป็นความลับ โดยถือว่าเป็นจรรยาบรรณของทุกวิชาชีพ
4. ประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และประเมินแนวทางการดำเนินการ
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ และขอบเขตของแต่ละวิชาชีพ เพื่อไม่ก้าวก่ายการทำงานกัน แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก
6. ทุกคนในทีมต้องทราบขั้นตอนต่อไปของกระบวนการ และสิ่งที่ทีมต้องการ มีทั้งด้านข้อมูล และการแก้ไขปัญหา
7. การประเมินสภาพปัญหาต้องมีข้อสรุป และกำหนดกระบวนการช่วยเหลือทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทุกคนในทีมต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนไปในทิศทางเดียวกัน
8. การประเมินสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งบิดา มารดา ครอบครัว เด็ก และสิ่งแวดล้อม มีการติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลายหน่วยงานร่วมกันเพื่อให้มีความรอบด้านช่วยให้ประเมินได้อย่างถูกต้อง
9. ถ้าหากในทีมสหวิชาชีพมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ให้พิจารณาประเด็นนั้นว่าอยู่ในขอบเขตวิชาชีพใดเป็นหลัก
10. ผู้ปฏิบัติงานจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด และตามความเป็นจริงไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปร่วมกับปัญหาเพราะจะทำให้เกิดอคติ
11. เมื่อได้ข้อมูลต้องนำเข้าประชุมทุกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน (Consensus) ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงคนเดียว

การสืบหาข้อมูลเรื่องการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำ ทารุณกรรม คือ บุคคลที่ทำงานด้านสาธารณสุข เช่น แพทย์พยาบาลและบุคคลอื่น ๆ ในสังคม เช่น ครู ตำรวจ คนในชุมชน มีความตระหนักและ สงสัยว่า เด็กถูกกระทำ ทารุณกรรม เพื่อที่จะนำไปสู่กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ต่อไป วิธีการสืบหาข้อมูลประกอบด้วยหลายส่วน คือ

1. ประวัติอาการของเด็กที่ได้จากผู้ดูแล การสังเกตพฤติกรรมเด็กและผู้ดูแล หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก

2. ข้อมูลจากการตรวจสภาพจิตเด็ก
3. ข้อมูลที่ได้จากตัวเด็กโดยตรง
4. ข้อมูลจากการตรวจร่างกายเด็ก
5. การตรวจทางห้องปฏิบัติการ
6. การส่งตรวจทางจิตวิทยา
7. แหล่งอื่น ๆ

คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น แต่ละจังหวัดจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กขึ้นตาม มาตรา 17 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดมีอำนาจและต้องปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ อันเป็นหลักประกันให้แก่เด็กให้ได้รับการคุ้มครอง คณะกรรมการคุ้มครองเด็กเป็นกลไกระดับจังหวัด ซึ่งต้องรับผิดชอบทั้งหมดต่อการสร้างหลักประกันให้มีมาตรการและการบริการด้านสังคมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิผลเพื่อปกป้องและรับมือกับปัญหาเด็กที่ถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรงด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการจึงดูแลทั้งด้านการประสานงาน และเป็นกลไกหลักในการติดตามตรวจสอบการทำงาน

นอกจากนี้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในด้านคุ้มครองและให้ความปลอดภัยแก่เด็ก ซึ่งรวมถึงการให้หลักประกันด้านการคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง ดังนั้น คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัดจึงได้ให้ความเห็นชอบต่อหน้าที่ต่าง ๆ ของคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก ดังต่อไปนี้

1. ให้คำปรึกษาและแนะนำเชิงยุทธศาสตร์ในประเด็นสำคัญ และเพิ่มพูน การประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน เพื่อยกระดับการให้ความคุ้มครองเด็กในภาวะเสี่ยง
2. วางแผนงานประจำปี เพื่อต่อสู้และรับมือกับปัญหาการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรงกับเด็ก ทั้งนี้ รวมถึงกรอบระยะเวลา การจัดทางงบประมาณ และการระบุชื่อหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
3. จัดตั้งคณะอนุกรรมการพิเศษขึ้น เพื่อคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง รวมถึงการสนับสนุน และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการเหล่านี้
4. ตรวจสอบให้งานบริการด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครองเด็กทั้งหมด ดำเนินไปตามระเบียบที่เหมาะสม รวมถึงการใช้อำนาจเข้าตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานพินิจ สถานแรก

รับ สถานสงเคราะห์ หน่วยงานด้านครอบครัวอุปถัมภ์ โรงเรียน สถานคุ้มครอง สวัสดิภาพ และ สถานพัฒนาและฟื้นฟู เพื่อให้งานบริการเหล่านี้ดำเนินไปตามมาตรฐาน

5. เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เกี่ยวกับ นโยบายระดับชาติ แผนงาน งบประมาณ และการบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมมาตรการแก้ปัญหาเด็ก ถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง

6. กำหนดนโยบายและข้อเสนอแนะในระดับจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันเด็ก จากการถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง ดำเนินการตามนโยบาย ที่ กำหนด และทบทวนปรับปรุงนโยบาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามแนวทางและหลักการของ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

7. จัดหาทุนเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้วางไว้ และรายงานผลการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดหาทุนต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดหาทุน

8. สอดส่องงานคุ้มครองเด็กเฉพาะราย ในกรณีที่เกิดเสียชีวิตหรือกรณีที่เกิดคดีจากกรณี ทัวไป และให้ข้อเสนอแนะตามบทเรียนที่ได้รับจากกรณีที่เคยประสบ

9. จัดให้มีการสนับสนุนงานฝึกอบรมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่เจ้าหน้าที่ หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติงานในด้านการแก้ปัญหาเด็กถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงหาประโยชน์ และใช้ความรุนแรง

10. มีกระบวนการอิสระ ซึ่งมีหน้าที่ติดตามและประมวลผลรายปี ในด้านกลยุทธ์และ มาตรการคุ้มครองเด็ก และรายงานผลต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัดและระดับชาติ

11. กรณีเด็กถูกกระทำทารุณ โหดร้าย หรือถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังหรือกรณีอื่น ๆ หากเป็น กรณีจำเป็นและฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการมีอำนาจรวบรวมหลักฐานเพื่อขอศาลให้ออกหมายค้น และเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้

ตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้อนุมัติให้ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ดำเนินงาน โครงการพัฒนาระบบคุ้มครอง เด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัดต่อไป

บทที่ 3

เพื่อศึกษากระบวนการทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองเด็กของไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

แนวคิดสิทธิเด็ก และ แนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

จากพัฒนาการในอดีตที่ผ่านมา ได้แบ่งแนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก ออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ (ชุมิตร อินตะฟู, 2546)

แนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของบิดา มารดา

แนวคิดนี้เกิดจากความคิดที่ยึดถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุด บิดา มารดามีสิทธิอำนาจเด็ดขาดเหนือบุตร ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูบุตรนั้นจะสามารถกระทำเช่นใดอย่างไร ต่อบุตรก็ได้ โดยรัฐหรือสังคมไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวและถือว่าแนวความคิดนี้ฝังรากลึกอยู่ใน สังคมเกือบทุกประเทศในโลก เช่น ในสังคมไทยในอดีต บิดามารดาสามารถขายบุตรหรือนำเป็นตัว ประกันในการขอกู้ยืมเงินหรือการชำระหนี้ที่เรียกว่า ชักดอก

แนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของรัฐหรือสังคม

เช่น ในสังคมคอมมูนของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม เด็กจะถูก นำไปเลี้ยงดูอบรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่เล็ก ในขณะที่บิดามารดามีหน้าที่ทำงานส่งผลผลิตให้รัฐ และไม่มีสิทธิเหนือเด็ก โดยเด็กที่จะได้รับการอบรมปลูกฝังให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่ยึดมั่นต่อลัทธิ มาร์กซ์เลนิน และลัทธิเหมา เจ็ดตุ้ง ทุกคนต้องอดทนและเสียสละเพื่อมวลชน ซึ่งแนวคิดนี้ปรากฏ ชัดในประเทศที่ปกครองในระบบสังคมนิยม ทั้งนี้เพื่อสืบทอดแนวคิดของรัฐ

แนวคิดที่ถือว่ารัฐหรือสังคม และบิดามารดา ร่วมกันเป็นเจ้าของเด็ก

แนวคิดนี้มองเด็กในฐานะที่มีสิทธิอำนาจและคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุคคล โดยทั่วไป ดังนั้น แม้เด็กจะอยู่ในครอบครัวใด เด็กก็มีสิทธิส่วนบุคคลอยู่ในตัวด้วย สังคมหรือรัฐมี ส่วนร่วมเป็นเจ้าของเด็กเช่นเดียวกับบิดามารดาทราบเท่าที่เด็ก ได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เป็นที่ เสื่อมเสียสวัสดิภาพทุกประการและไม่ขัดขวางต่อการพัฒนาของเด็ก แต่เมื่อใดที่บิดามารดา บกพร่องไม่สามารถกระทำหน้าที่ได้ รัฐหรือชุมชนหรือองค์กรเอกชนจะต้องเข้าไปเป็นธุระ ช่วยเหลือดูแลเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสม

ในระดับนานาชาติ คณะทำงาน ในคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กร สหประชาชาติ ได้เริ่มต้นร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ขึ้นในปีเด็กสากล พ.ศ. 2522 เสร็จสิ้นและ

รับรองในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. 2533 โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the right of the child) มีหลักการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. สิทธิของเด็กนั้นไม่ใช่เรื่องที่รัฐหรือใครให้กับเด็ก แต่เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งอนุสัญญาใช้คำว่า สิทธิติดตัว (Inherent rights) ดังนั้น เด็กจึงเป็นผู้มีสิทธิที่ไม่มีผู้ใดสามารถไปตัดทอนหรือจำกัดการใช้สิทธิอันชอบธรรมของเด็กหรือละเมิดสิทธิของเด็กได้

2. ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก จะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็กและที่สำคัญที่สุดคือต้องยึดถือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The best interest of the child) เป็นข้อพิจารณาในการดำเนินการ

นอกจากนี้อนุสัญญาฯ กำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีสมาชิกตระหนักถึงแนวทางสำคัญในการปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยคำนึงถึงสิทธิของเด็ก 4 ประการ ได้แก่

1. สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด หมายถึง สิทธิของเด็กที่คลอดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย อนุสัญญาฯ กำหนดว่า รัฐภาคีรับรองว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่จะมีชีวิต และรัฐภาคีต้องประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ให้มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก (ข้อ 6) เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูไม่ว่าโดยบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรือรัฐ เพื่อให้อยู่รอดและเจริญเติบโต และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีเพียงพอตามฐานะซึ่งหากครอบครัวไม่สามารถจะดำเนินการได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ รัฐต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือ เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการบริการด้านสุขอนามัยให้พ้นจากโรคภัยต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กเสียชีวิตหรือพิการ เช่น การมีสิทธิที่จะได้รับวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ การตรวจรักษาและการบริการด้านสาธารณสุขอื่น ๆ มีที่อยู่อาศัย ไม่ถูกทอดทิ้งให้เป็นเด็กเร่ร่อน สิทธิที่จะได้รับอาหารในปริมาณที่เพียงพอและสะอาด สิทธิที่จะมีชื่อและสิทธิที่จะได้มีสัญชาติ ในเรื่องของการเลี้ยงดูนั้น อนุสัญญาฯ เน้นการเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบิดามารดาอย่างมาก โดยกำหนดให้รัฐภาคีให้หลักประกันว่าเด็กจะต้องไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดา เว้นแต่การแยกเด็กนั้นจะเป็นไปตามกฎหมายซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยศาลและเป็นกรณีจำเป็นที่จะต้องแยกเด็กออกมาเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเอง เมื่อมีการทารุณใช้เด็กในทางที่ผิดหรือเด็กถูกบิดามารดาทอดทิ้ง ทั้งนี้เพราะโดยหลักการแล้วบุคคลที่จะเลี้ยงดูเด็กได้ดีที่สุดคือ บิดาและมารดาาร่วมกัน อันเป็นไปตามข้อเท็จจริงตามธรรมชาติที่ว่าไม่มีใครรักและหวังดีต่อเด็กเกินไปกว่าบิดามารดาของเด็กนั้น ยกเว้นกรณีที่บิดาหรือมารดาของเด็กมีปัญหาอย่างอื่นทำให้ไม่สามารถดูแลเด็กหรือบางครั้งกลับทารุณเด็กเอง

2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง หมายถึง เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองในทุกรูปแบบที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองจากการถูกทารุณทั้งทาง

ร่างกาย จิตใจและทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากเด็ก เช่น การค้าประเวณีเด็ก การขายเด็ก การนำเด็กไปใช้ขอราน ไม่ว่าโดยบิดา มารดา ผู้ปกครองเด็กหรือโดยบุคคลอื่น เด็กที่ลี้ภัยจากอันตรายเข้ามาในประเทศของภูมิลำเนาจะต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ เด็กพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจมีสิทธิได้ใช้ชีวิตที่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองกับมีส่วนร่วมในชุมชน เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากโรคภัยต่าง ๆ ตามมาตรฐานสาธารณสุขที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จะต้องไม่มีเด็กคนใดถูกตัดออกจากการได้รับการบริการสาธารณสุข เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้แรงงานโดยห้ามการใช้แรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่าอายุขั้นต่ำที่ให้ทำงานได้ เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากการใช้ยาเสพติดในทุกรูปแบบและมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกใช้ในการผลิตหรือการค้ายาเสพติด เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐและสังคมจากการถูกนำไปใช้ประโยชน์ทางเพศหรือการล่วงละเมิดทางเพศในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการชักชวนหรือข่มขู่ให้เข้าร่วมกิจกรรมทางเพศ การค้าประเวณีหรือการเข้าไปมีส่วนในสื่อลามกเด็ก การลักพาตัว การค้าเด็กในทุกรูปแบบ เด็กมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกนำไปใช้ในการสูบบุหรี่ด้วยกำลังอาวุธ ที่แต่เดิมอนุสัญญาได้กำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่ 15 ปี แต่ต่อมาได้กำหนดในพิธีสารของอนุสัญญานี้ได้ขยายอายุขั้นต่ำเป็น 18 ปี เด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาสิทธิหลายประการคือ เด็กจะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยความทารุณ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม และเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตหรือด้วยการจกคุกตลอดชีวิต โดยไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว เด็กที่ถูกจับกุม คမ်းขัง จะต้องถูกควบคุมตัวหรือขังแยกจากผู้ใหญ่ เพื่อป้องกันการเรียนรู้ถ่ายเทพุติกรรมจากผู้ต้องขังหรือนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่และเป็นการป้องกันมิให้เด็กถูกข่มขู่รังแก บังคับจิตใจ หรือตกอยู่ในอิทธิพลของผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนั้นสถานคุมขังผู้ใหญ่ อาจไม่เหมาะสมกับเด็ก และเด็กที่ถูกจับกุมคุมขังมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและด้านอื่น โดยเร็ว นอกจากนั้นเด็กที่เป็นผู้ถูกกระหาจากการถูกทอดทิ้ง การหาประโยชน์โดยมิชอบหรือทำร้ายและการล่วงละเมิด การทรมานหรือการลงโทษโดยโหดร้าย ทารุณหรือโดยไร้มนุษยธรรม มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจและให้กลับคืนสู่สังคมที่ดีอีกด้วย

3. สิทธิในการได้รับการพัฒนา หมายถึง สิทธิในการพัฒนาตนเองของเด็กเน้นทั้งด้านการพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญา การพัฒนาทางด้านร่างกาย อนุสัญญาฯ เน้นที่การเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่หรือในบางกรณีโดยรัฐ เด็กมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เพียงพอต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ศิลธรรมและทางสังคม เด็กมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขและการตรวจรักษาเพื่อให้เด็กพ้นจากโรคภัยที่ป้องกันรักษาได้และไม่ให้โรคภัยดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของเด็ก เด็กมีสิทธิที่ได้และที่สำคัญอย่างยิ่งคือสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา อันเป็นพื้นฐานและมาตรการที่จำเป็นต่อการพัฒนาของเด็ก เด็กมีสิทธิได้รับ

การศึกษาเพื่อให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกาย และจิตใจของเด็ก ให้เต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ให้เด็กได้พัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นการเตรียมเด็กให้มีชีวิตและมีความรับผิดชอบต่องานที่เสรีด้วย จิตสำนึกแห่งความเข้าใจ สันติภาพ ความอดกลั้น ความเสมอภาคทางเพศ และมีมิตรภาพในหมู่วมวล มนุษย์ไม่แยกว่าเป็นกลุ่มใด ทั้งให้มีความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและเคารพต่อบิดา มารดา เอกอัครราชทูต วัฒนธรรม ภาษาและค่านิยมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของตนเองและที่แตกต่างไป (ข้อ 29) สิทธิในการศึกษานี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่จะต้องให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นประถมให้ทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากเด็กทุกคน และต้อง ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในระดับชั้นมัธยมในรูปแบบที่หลากหลายและการศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่เข้าศึกษาได้ โดยรัฐอาจจัดมาตรการที่เหมาะสม เช่น การจัดการศึกษา ให้โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือจัดให้มีความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการศึกษาในกรณี จำเป็นในด้านการศึกษาที่สูงกว่าชั้นมัธยมนั้น รัฐต้องจัดให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันตาม ความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และรัฐต้องจัดมาตรการส่งเสริมให้เด็กมาเรียน โดยสม่ำเสมอ และลดจำนวนเด็กที่ออกจาก โรงเรียนกลางคัน อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึงเด็กทุกคนที่อยู่ในเขต อำนาจของรัฐนั้น ไม่ว่าจะสัญชาติใดตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ ในส่วนของเด็กที่พิการใน รูปแบบต่างๆ รัฐต้องจัดให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่เช่นเดียวกับเด็กปกติ ด้วย

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อนุสัญญาฯ เน้นถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็กโดยเสรีในทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและรัฐภาคีต้องดำเนินการให้เด็กได้ แสดงความคิดเห็นทั้งต้องให้น้ำหนักต่อความคิดเห็นนั้นตามควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการทางศาลและทางการบริการที่จะมีผลกระทบต่อเด็ก เด็กต้อง ได้รับโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการนั้นตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดและ สิทธิในการแสดงออกของเด็กรวมถึงอิสระ ในการแสวงหาได้รับหรือส่งต่อข้อมูลและความคิดใน ทุกรูปแบบและในสื่อทุกประเภท เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิ ในการมีส่วนร่วมนี้รวมทั้งสิทธิของเด็กที่จะสมาคมกัน โดยสงบ เด็กมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะที่มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ พัฒนาการแนวคิดสิทธิเด็กและแนวคิด ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จะเป็นรากฐานสำคัญต่อความเข้าใจในการปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือ เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นหน้าที่ของครอบครัวและรัฐในการที่จะต้องคุ้มครองช่วยเหลือ ตลอดจนการเยียวยาฟื้นฟูเด็กที่ถูกทารุณในรูปแบบต่าง ๆ

แนวคิดการคุ้มครองเด็กตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดขึ้นซึ่งมีความเป็นสากลนั้นเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติแล้ว ย่อมต้องมีการปฏิบัติที่เฉพาะไปตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละสังคม แม้ว่าจะมีกำหนดความหมายของคำว่า เด็ก ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวถึงนิยามของเด็กว่าหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น แต่เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทยพบว่า กฎหมายไทยมีบัญญัตินิยามความหมายของเด็กที่แตกต่างกันออกไป เช่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นิยามคำว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และเยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับปี พ.ศ. 2542 นิยามคำว่า เด็ก หมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

ส่วนแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติก็ได้มีความเห็นตรงกันและมีมติให้ยึดตามความหมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

แม้จะมีการกำหนดแตกต่างกันในเรื่องนิยามความหมายของเด็ก แต่สิทธิเป็นสิทธิสากลที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ องค์การระหว่างประเทศจึงได้กำหนดข้อพึงปฏิบัติและกติการะหว่างประเทศที่รับรองและส่งเสริมสิทธิของเด็กให้รัฐบาลต่าง ๆ ถูปฏิบัติตั้งเห็นได้จากแนวคิดในการรับรองสิทธิเด็กที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศและข้อตกลงต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

1. กฎบัตรสหประชาชาติว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือก โดยได้มีการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือดูแลและช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมถึงความต้องการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังเกิด

2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 (พ.ศ. 2467) ที่นครเจนีวา ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ว่าด้วยเรื่องเด็กจำเป็นต้องได้รับอาหาร การรักษาพยาบาล และการช่วยเหลือ โดยถือว่าเด็กเป็นเป้าหมายแห่งการเอาใจใส่

3. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติรับรองว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษในฐานะพลเมือง

4. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิทธิเด็กที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 10 ว่ารัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้รับรองว่ามาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมด โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือ

เงื่อน ไข่อื่น ๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับความคุ้มครอง จากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม การจ้างให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรม หรือสุขภาพหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือน่าจะขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กก็ควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำ ซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำไม่ได้และความลงโทษโดยกฎหมาย

5. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เกี่ยวกับสิทธิเด็ก กำหนดว่าเด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด

6. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาฉบับนี้มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็กเป็นพิเศษ โดยกำหนดหลักการเพื่อการคุ้มครองเด็กทั้งร่างกาย ชีวิต เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็กไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแกหรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้งสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ นอกจากนี้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังได้กำหนดหลักการว่าด้วยประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก อันเป็นแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเป็นฐานคุณค่าสำคัญที่นักวิชาชีพตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลคุ้มครองเด็กต้องให้ความสำคัญและยึดถือปฏิบัติ (การดี ธนโชติ, 2545)

การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมในประเทศอังกฤษ

ประมาณ ค.ศ. 400 – ทศวรรษที่ 1300 ซึ่งเป็นยุคที่อำนาจอยู่ที่ศาสนาและรัฐลัทธิศักดินาครอบงำประเทศอังกฤษ ศาสนาโรมันคาทอลิก เป็นแหล่งใหญ่ในการบรรเทาทุกข์ของราษฎร โบสถ์เป็นสถานที่ที่คนสามารถสารภาพบาป พระได้จัดเลี้ยงเด็กกำพร้า มีการดำเนินคดีเตียนแม่ที่ฆ่าลูกของตนหรือทิ้งให้พยาบาลเลี้ยงดูเพราะไม่ต้องการเด็ก โดยเฉพาะประมาณปี ค.ศ. 1224 ศาลในพระเจ้าเฮนรีที่ 1 ได้มีการตัดสินลงโทษผู้ที่ฆ่าเด็กนอกจากผู้นั้นจะเป็นพ่อแม่ของเด็ก

ต่อมาในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ประมาณ ค.ศ. 14 – 17 อำนาจจากศักดินามาสู่ครอบครัวอาณาจักรและอำนาจศาลในประเทศอังกฤษประมาณ ค.ศ. 1509 พระเจ้าเฮนรีที่ 3 ได้เป็นหัวหน้าในการปฏิรูปอังกฤษปลดแอกจากอำนาจของคริสจักรแห่งโรมและสถาบันอำนาจฝ่ายอาณาจักรและอำนาจศาลขึ้นจึงได้มีการตรากฎหมายและพระราชบัญญัติขึ้นหลายฉบับ กล่าวคือ ปี ค.ศ. 1535 มีกฎหมายตราขึ้นเพื่อลงโทษคนยากจน โดยเฉพาะคนเร่ร่อนจรจัด เด็กอายุ 5 – 14 ที่ขอลาตามถนนถูกส่งไปทำงานในปศุสัตว์ โรงงานหรืองานฝึกอาชีพ ค.ศ. 1555 ได้ตั้งโรงงานคนยากจนและเลี้ยงเด็กแห่งแรกที่ลอนดอน ค.ศ. 1562 พระราชินีอลิซาเบธที่ 1 ตราพระราชบัญญัติใช้ควบคุมการฝึกหัดงาน ต่อมาปี ค.ศ. 1563 ได้มีการออกกฎหมายบังคับเก็บภาษีเอาไปบรรเทาทุกข์คนยากจน ซึ่งรวมถึงเด็กด้วยในปี ค.ศ. 1572 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการดูแล

คนยากจนและครอบครัวและต่อมาในปี ค.ศ. 1601 ได้มีกฎหมายที่สำคัญในประเทศอังกฤษ คือ Elizabethan Poor Laws) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้สงเคราะห์คนยากจน ชุมชนท้องถิ่นและครอบครัว ในท้องถิ่นรับผิดชอบต่อกันมากขึ้น มีการจัดให้เด็กมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมและกฎหมายฉบับนี้ก็มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายของอเมริกาด้วย และในปี ค.ศ. 1670 ได้มีการจัดตั้ง Office of trithing เพื่อให้คำปรึกษาหารือครอบครัวที่มีปัญหา

ต่อมาทศวรรษที่ 1700 ในประเทศอังกฤษมีเด็กเร่ร่อน จรจัด เด็กเกเร ประพฤติผิด เด็กอนาถา และมีการปฏิบัติต่อเด็กอย่างไร้มนุษยธรรมมากขึ้น จึงเกิดยุคของการอบรม เนะแนว และการให้อำนาจพ่อแม่ในการปฏิบัติต่อเด็ก และต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18-19 มีการปรับปรุงวิธีการดูแลเด็ก สถาบันการกุศลเริ่มมีอำนาจในการเข้ามาช่วยเหลือเด็ก โดยเฉพาะระหว่างปี ค.ศ. 1838 – 1900 ได้เกิดปัญหาการทารุณกรรมเด็กขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในอเมริกาได้มีการทำวิจัยและเผยแพร่การทารุณกรรมเด็ก โดยเฉพาะการทารุณกรรมเด็กในครอบครัวและเกิดปัญหาทางด้านกฎหมายต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรมด้วยวิธีการแยกเด็กออกจากครอบครัว

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นต้นแบบของประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศอเมริกา รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กในกรณีต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตามอังกฤษก็ยังมีปัญหาการทารุณกรรมเด็กที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ โดยเฉพาะการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว กฎหมายที่อังกฤษใช้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม ก็คือ พระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน กำหนดการคุ้มครองป้องกันการกระทำทารุณกรรมเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกินกว่า 16 ปี บริบูรณ์ไว้หลายกรณี ดังนี้

1. การป้องกันเด็กที่ตกอยู่ใต้อันตราย บุคคลอายุเกินกว่า 16 ปีขึ้นไป เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กผู้ดูแลเด็ก หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลเด็ก ปล่อยให้เด็กอายุยังไม่เกินกว่า 7 ปี ให้อยู่ตามลำพังในที่ที่มีเตาผิง ไฟกำลังติดอยู่จนน่าจะทำให้เกิดอันตรายต่อเด็กนั้น โดยมีได้จัดการป้องกันที่เหมาะสมตามสมควรบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดละเมิด โทษ มีโทษปรับไม่เกิน 20 ปอนด์

2. การป้องกันมิให้เด็กตกเป็นเครื่องมือขอทานบุคคลใดหรือผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กผู้ดูแลเด็ก ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลเด็ก บังคับหรือเป็นธุระให้เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุไม่เกินกว่า 16 ปี บริบูรณ์ ดำรงชีพเร่ร่อนอยู่ตามถนน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อขอทานให้เด็กร้องรำทำเพลง ให้เด็กแสดงการละเล่นหรือให้เด็กทำการแสดงต่างๆ แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อจ้างดูก็ตาม บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดละเมิด โทษ มีโทษปรับไม่เกิน 25 ปอนด์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน

3. การป้องกันมิให้นำเด็กไปค้าประเวณี บุคคลใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็ก ผู้ดูแลเด็ก หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลเด็ก ปล่อยให้เด็กอายุกว่า 4 เดือน แต่ไม่เกินกว่า 16 ปีบริบูรณ์ อยู่ในสถานค้าประเวณีหรือให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานค้าประเวณีเป็นปกติ บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำ

ความคิดลหุโทษ มีโทษปรับไม่เกิน 25 ปอนด์ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ในกรณีมีการบังคับล่อลวง หรือเป็นธุรกิจจัดให้เด็กนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น ผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และหรือให้ทำงานหนักด้วย

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษให้อำนาจศาล คดีเด็กและเยาวชน คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่มีพฤติกรรมแห่งความจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ โดยให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อโดยพฤติกรรมแห่งกรณีเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนคนใดมีความจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษที่จะนำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยื่นคำร้องต่อศาล คดีเด็กและเยาวชนขอให้ศาลทำการไต่สวน หากมีพฤติกรรมปรากฏว่า เด็กนั้นใกล้ตกอยู่ในอันตรายน่าเป็นห่วง เช่น ไม่ปรากฏบิดามารดาดำรงชีพด้วยการเร่ร่อนจรจัด ขอดทาน หรืออยู่กับบิดา มารดาที่มีความประพฤดิหรือประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือบิดามารดาไม่สามารถควบคุมดูแลเด็กได้ หรือเด็กถูกบุคคลใกล้ชิดกระทำการทารุณกรรม หรือประพฤดิผิดพิศุทธิ์ทางเพศกับเด็ก ศาลมีอำนาจพิจารณำตัวเด็กไปยังสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็กหรือกำหนดให้บุคคลที่เหมาะสมดูแล แม้จะไม่ใช่ญาติกับเด็กก็ตาม หากบุคคลนั้นเต็มที่จะดูแลเด็กนั้น หรือกำหนดให้กลับไปอยู่กับบิดา มารดา โดยกำหนดเงื่อนไขให้บิดามารดาดูแลในลักษณะที่เหมาะสม ศาลจะกำหนดให้เด็กนั้นอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติ หรือบุคคลใดที่ศาลเห็นสมควรเพื่อคอยดูแลสอดส่องแนะนำช่วยเหลือเด็กนั้นด้วยก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่า 3 ปี เป็นต้น

การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่ออังกฤษเริ่มมีกฎหมายต่างๆ ที่ให้การคุ้มครองดูแลเด็กเป็นพิเศษตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างศตวรรษที่ 14 – 17 กล่าวคือ อำนาจต่าง ๆ เปลี่ยนมาจากลัทธิศักดินามาเป็นอำนาจของฝ่ายอาณาจักร หรือให้อำนาจแก่ศาล ซึ่งทุกประเทศในโลกตะวันตกก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงออกกฎหมายต่าง ๆ เช่นเดียวกัน

ส่วนสหรัฐอเมริกาก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1601 ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกฎหมายที่เรียกว่า Elizabethan Poor Laws ต่อมาในศตวรรษที่ 18 ประมาณปี ค.ศ. 1788 ในเมืองนิวยอร์ก กฎหมายรับรองเด็กฝึกงานที่เดินทางเข้ามาโดยความยินยอมของพ่อแม่และได้มีกลุ่มองค์การกุศลเอกชนเริ่มรณรงค์ให้คุ้มครองเด็ก ต่อมา ทศวรรษที่ 1800 สาธารณชนทั่วไปเริ่มมองเห็นปัญหาการปล่อยปะละเลยคนพิการมีโรงเรียนสำหรับคนตาบอด คนหูหนวก และคนปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาเหล่านี้ได้รับการดูแลเช่นกัน ประมาณ ค.ศ. 1817 ได้มีการก่อตั้งสมาคมป้องกันคนยากจนอนาถาในนิวยอร์ก

ต่อมาประมาณ ค.ศ. 1871 ได้มีการตระหนักเรื่องสิทธิของเด็กในการที่จะได้รับการคุ้มครองได้มีการสนับสนุนให้จัดตั้งบ้านเด็กกำพร้าคือ New York state medical society โดยมีคำขวัญว่า “สิทธิของเด็กแรกเกิดทุกคนจักต้องได้รับการคุ้มครองและส่งเสริม” ซึ่งได้เกิดกรณีการทารุณกรรมเด็กขึ้นและได้รับการคุ้มครองโดยสมาคมป้องกันการทารุณสัตว์ เจ้าหน้าที่องค์การกุศลที่ช่วยเหลือคือ Etta Angell Wheeler

ต่อมาประมาณ ค.ศ. 1838 – 1900 ก็เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรมด้วยวิธีการแยกเด็กออกจากครอบครัว ทั้งปัญหาทางด้านกฎหมาย และวิธีการดำเนินการ ทั้งนี้เพราะไม่มีองค์กรใดเข้ามารับผิดชอบอย่างจริงจัง ปัญหาการทารุณกรรมเด็กในครอบครัวจึงรุนแรงขึ้น จนกระทั่งประมาณ ค.ศ. 1874 ก็ได้มีการก่อตั้งสมาคมป้องกันการทารุณกรรมเด็กเรียกว่า Society for Prevention of Children ซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่มีอำนาจของตำรวจในการแยกเด็กออกจากครอบครัวและลงโทษพ่อแม่เด็ก และในปี ค.ศ. 1880 มีการจัดตั้งสมาคมป้องกันเด็กรวม 33 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา และได้มีการปรับปรุงกฎหมายแรงงานเด็กขึ้นใหม่ และในทศวรรษ 1890 เริ่มใช้งานสังคมสงเคราะห์เข้ามาช่วยเหลือเด็ก

ต่อมาในศตวรรษที่ 20 ได้มีการค้นพบการทารุณกรรมเด็กมากขึ้นเป็นยุคที่อำนาจแก่ศาลเด็ก มีศาลเด็กแห่งแรกเกิดขึ้นในชิคาโก และอิลลินอยส์ มีสถาบันทางสังคมที่ได้พยายามนำเอางานสังคมสงเคราะห์มาใช้ในศตวรรษที่ 19 และการนำเอาเด็กมาไว้ในสถานสงเคราะห์ลดลง มีองค์กรคุ้มครองเด็กเกิดขึ้นทั้งในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สหรัฐอเมริกา และประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการก่อตั้งกรมตำรวจในลอสแอนเจลิสที่จัดการเรื่องเด็กโดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1907 และต่อมา 1910 ได้แยกออกเป็นสำนักงานเยาวชน และในปี ค.ศ. 1917 มีรัฐบัญญัติตั้งศาลคดีเด็กในเกือบทุกมลรัฐ ในระหว่างปี 1951 – 1958 Henry C. Kempe และคณะได้ศึกษาปัญหาการทารุณกรรมเด็กว่าเป็นปัญหาด้านกุมารแพทย์ และได้ตั้งสถาบันวิจัยในเรื่องนี้และพบว่ากรณีเด็กถูกทารุณกรรม เชื่อว่าบิดามารดาจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

ในยุคของศตวรรษที่ 1960 ได้มีการเรียกร่องสิทธิเด็กเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะความรุนแรงของการทารุณกรรมรุนแรงขึ้น มีการประชุมระหว่างวิชาชีพ ในหัวข้อ The Battered – Child Syndrome และเมื่อได้มีการวิจัยเรื่อง การทารุณกรรมเด็กขึ้นในระดับชาติและผลของการประชุมได้มีการได้ยอมรับและตกเป็นกฎหมายทารุณกรรมเด็ก ต่อมากฎหมายนี้ก็ยอมรับใช้กันในทุกมลรัฐประมาณ ค.ศ. 1907 ในช่วงนี้เองที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานกับเด็กและเยาวชนอย่างรวดเร็ว งานด้านกฎหมายและสังคมเริ่มมีระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมากขึ้น งานสวัสดิการสังคมเริ่มมีลักษณะของการเป็นวิชาชีพมากขึ้นรวมทั้งงานด้านการแพทย์ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

มาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทารุณกรรมในต่างประเทศ

นักกฎหมายสำนักกฎหมายธรรมมาชาติได้อธิบายสิทธิมนุษยชนว่าเป็นสิทธิธรรมชาติ โดยเฉพาะสิทธิเด็กถือเป็นสากลและสิทธิเด็กจะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองไม่ว่ากรณีใดๆจะถูกกระทำละเมิดไม่ได้ สมัชชาแห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติยอมรับเป็นเอกฉันท์และออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปีค.ศ.1959 (พ.ศ.2502) เพื่อให้ประเทศสมาชิกพึงปฏิบัติตามเกี่ยวกับเด็กถูกกระทำทารุณกรรมได้กำหนดไว้ในข้อ 9 มีความว่า “เด็กพึงได้รับการปกป้องให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง พ้นจากความโหดร้ายทารุณและการถูกข่มเหงรังแกทุกชนิด เด็กจะต้องไม่กลายเป็นสินค้าไม่ว่าในรูปใด จะต้องไม่มีการรับเด็กเข้าทำงานก่อนวัยอันสมควรไม่มีการกระทำใดๆ อันจะเป็นการชักจูงหรืออนุญาตเด็กให้จำต้องรับจ้างทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นผลร้ายต่อสุขภาพของเด็กหรือเป็นเหตุให้การพัฒนาทางกาย ทางสมอง และทางจิตใจของเด็กต้องเสื่อมถอยลง (สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2531)

เนื่องจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กดังกล่าว เป็นเพียงคำประกาศหลักเกณฑ์ทั่วไปที่บรรดาประเทศสมาชิกรับรอง แต่ไม่เป็นข้อกำหนดผูกพันประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม จึงทำให้เกิดกระบวนการร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขึ้น ในปี ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) โดยกระทำขึ้นภายในองค์การสหประชาชาติ ซึ่งอนุสัญญานี้จะเป็นอนุสัญญาที่มีผลบังคับใช้สามารถกำหนดให้ประเทศที่ลงนามให้สัตยาบันปฏิบัติตามพันธกรณีซึ่งจะมีผลให้เด็กได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่สุด ตามร่างสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับนี้ ค.ศ. 1979 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณในไว้ในมาตรา 6 (2) ความว่าเด็กทุกคนพึงได้รับการเลี้ยงดู การพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจเป็นพิเศษ เด็กพึงได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านศีลธรรมและการศึกษา เด็กพึงได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายให้ปราศจากการถูกกระทำทารุณกรรมไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ การถูกทอดทิ้ง การเลี้ยงดูโดยมิชอบ การแสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก หรือการละเมิดทางเพศต่อเด็ก

ซึ่งร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับปี ค.ศ. 1979 ได้มีการนำเข้าสู่ที่ประชุมสมัชชาประชาชาติในปี ค.ศ. 1989 คือประมาณเดือนมีนาคม พ.ศ. 2532ซึ่งได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมไว้ในมาตรา 19 32 33 34 35 36 และ 39

ซึ่งเป็นหลักการที่มุ่งคุ้มครองมิให้เด็กถูกข่มเหงรังแก หรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิตและเสรีภาพรวมทั้งสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะทำร้าย ฆ่า ล่วงเกินทางเพศ ชู้ตริตหากำไรทางเพศ หรือค้ากำไรทางเศรษฐกิจ หรือนำเด็กไปเป็นวัตถุซื้อขาย หรือปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก รวมทั้งคุ้มครองให้มีการเยียวยาฟื้นฟูเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำทารุณกรรมให้กลับคืนสู่สภาพปกติ (สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2531)

ในแต่ละประเทศนั้นมีสภาพปัญหาของการทารุณกรรมเด็กที่แตกต่างกันซึ่งปัญหาของเด็กในแต่ละประเทศจึงมีความแตกต่างกันตามสภาพของปัญหาและสภาพของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเด็กจึงมีความแตกต่างกันออกไป

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กของประเทศไทย

ในประเทศไทยในฐานะที่เป็นรัฐภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น จึงได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ปรากฏตามกฎหมายดังต่อไปนี้

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอยู่หลายมาตรา แต่ในบทนี้ผู้วิจัยจะขอหยิบยกเฉพาะบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน โดยตรงมาศึกษา ดังนี้

หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันโดยกฎหมายและได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่น เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาหรือความคิดเห็นทางการเมืองจะกระทำมิได้

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐมีเจตนารมณ์ที่จะเข้ามาดูแลและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศโดยรวมให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิงและไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม ซึ่งรวมไปถึงการให้ความคุ้มครองแก่เด็กและผู้เยาว์โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้นอีกด้วย

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเรื่องสิทธิที่บุคคลพึงจะรับการคุ้มครองจากรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จากการกระทำโดยบุคคลอื่น

มาตรา 40 เด็กและเยาวชนย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมคดีอย่างเหมาะสมและย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเรื่องของการดำเนินการกระบวนการพิจารณาในเด็กจะดำเนินการเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ไม่ได้ซึ่งอาจจะเป็นการที่กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกหรือจิตใจของเด็ก

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นกรณีที่ภาครัฐคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องของการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนควรจะได้พึงรับ จึงได้กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 52 เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่ง ไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

โดยสรุปใจความสำคัญจากรายงานการประชุมยกร่างได้ ดังนี้สิทธิตามมาตรานี้หมายถึงรัฐต้องมีหน้าที่ รัฐจะต้องคุ้มครอง รัฐจะต้องออกกฎหมายให้ความช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีผู้เลี้ยงดู แต่ไม่ได้ตัดโอกาสองค์กรเอกชน

เด็กอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากพ่อแม่ หรือครอบครัว หรือจากในโรงงานต่างๆ ก็ได้ โดยนัยเดียวกันผู้หญิงก็อาจจะถูกปฏิบัติโดยไม่เสมอภาค โดยภาคเอกชนก็ได้เพราะฉะนั้นรัฐจะต้องออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กที่อยู่ในกำมือของเอกชนด้วย โดยนัยเดียวกันผู้หญิงที่ถูกกีดกันในการทำงานในภาคเอกชน รัฐก็มีอำนาจและมีหน้าที่ด้วยซ้ำที่ต้องออกกฎหมายเพื่อแก้ไขการเลือกปฏิบัติเหล่านั้น

หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

จากบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นเรื่องพื้นฐานที่เด็กและเยาวชนทุกคน พึ่งที่จะได้รับการดูแลจากภาครัฐในเรื่องของสิทธิต่างๆ เช่น เรื่องของเสรีภาพในการนับถือศาสนา การได้รับการดูแลด้านสาธารณสุข และการได้รับการศึกษา รวมถึงการดูแลในเรื่องของความเป็นอยู่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

เดิมประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งคุ้มครอง สวัสดิภาพและอนาคตซึ่งเด็กควรที่จะได้รับการอบรมสั่งสอน มากกว่าที่จะถูกลงโทษ เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งด้านการเรียนรู้ ด้านอารมณ์และ พฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่มาก ซึ่งอาจเป็น สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนิน กระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไปเพื่อสวัสดิ ภาพของเด็กและเยาวชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้กำหนดความหมายของเด็ก หมายความว่า บุคคลที่มีอายุเกิน เจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบสี่ปีบริบูรณ์ และเยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่เนื่องมาจากได้มีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในจำนวนที่ เพิ่มขึ้นอย่างมากมา เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก และออกกฎหมายให้ชัดเจนจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ.2534

กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยอนุสัญญาเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดนิยามคำว่าเด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปี บริบูรณ์ ส่วนเยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ พระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังกล่าว กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีซึ่งเด็กและเยาวชนต้องทำกระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ กฎหมายใหม่ได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เข้ามาเป็นการนำมาตราทางเลือกอื่นมา

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า นักเรียนและนักศึกษาเป็นเยาวชนที่กำลังสร้างสมคุณสมบัติทั้งในด้านความรู้ ความคิดและคุณธรรม พร้อมทั้งจะรับ มรดกตกทอดจากผู้ใหญ่เป็นพลเมืองดีมีประโยชน์แก่ประเทศชาติในอนาคต นักเรียนและนักศึกษาควรจะได้รับ การอบรมดูแล ใกล้ชิดจากบิดามารดา ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ เพื่อเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครู อยู่ในโอวาทคำสั่งสอนรวมทั้งอยู่ในระเบียบประเพณีและกฎหมายของบ้านเมือง เป็นการสมควรจะส่งเสริมและคุ้มครองความประพฤติ การแต่งกาย และจรรยาบรรณ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

เนื้อหาสาระของกฎหมายฉบับนี้คือเน้นการควบคุมนักเรียน ให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบซึ่ง นักเรียน หมายถึง บุคคลซึ่งกำลังรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพอยู่ใน โรงเรียนของรัฐบาล โรงเรียนเทศบาลหรือโรงเรียนราษฎร์และ นักศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งกำลังรับการศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีได้ตั้งขึ้นโดยมีกฎหมายเฉพาะของสถานศึกษานั้น ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลซึ่งรับนักเรียน นักศึกษาไว้ในความปกครองหรืออุปการะเลี้ยงดูหรือบุคคลที่นักเรียนหรือนักศึกษานั้นอาศัยอยู่

ประกาศคณะปฏิวัติเมื่อ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 (การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก)

เมื่อปัญหาเกี่ยวกับเด็กมีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็เด็กกำพร้าอนาถา เด็กขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู เด็กซึ่งประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย และเด็กซึ่งตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกายจิตใจและศีลธรรม มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งหากเด็กเหล่านั้น ไม่ได้รับการดูแลและคุ้มครองอย่างเหมาะสม ย่อมเป็นภัยแก่สังคมและประเทศชาติ คณะปฏิวัติจึงเห็นสมควรว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวเพื่อกำหนดวิธีการให้การสงเคราะห์และการคุ้มครองเด็กที่เหมาะสมแก่เด็กและแก่สภาพของสังคม แล้วยังสมควรกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กเข้ามามีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตนอีกด้วยจึง ได้มีการประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ดังกล่าวขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ให้ความหมายของคำว่าเด็กว่า หมายความว่า ผู้ซึ่งอายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ส่วนผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งให้เด็กอาศัยอยู่เป็นประจำ

เด็กที่ควรได้รับการสงเคราะห์ ได้แก่ เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองทอดทิ้งไว้ ณ ที่ใดที่หนึ่งหรือเป็นเด็กพลัดหลง หรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ความอุปการะเลี้ยงดูไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถให้ความอุปการะเลี้ยงดูได้เพราะเหตุที่ถูกจำกัดกักขัง พิการ ทูพพลภาพ ป่วยทางกายหรือทางจิตใจ หรือตกอยู่ภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่เด็กทั้งร่างกายจิตใจหรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่เด็กทั้งทางร่างกายจิตใจหรือศีลธรรม และเด็กที่พิการทางร่างกาย สมอง สติปัญญาหรือจิตใจ

ส่วนเด็กที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่ เด็กซึ่งมีปัญหาทางความประพฤติซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถไม่สามารถควบคุมความประพฤติได้หรือเด็กซึ่งประพฤติตนไม่สมควรซึ่งวิธีการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กนั้น อาจกำหนดให้ผู้ปกครองเป็นผู้ปกครองเป็นผู้มีหน้าที่ที่จะต้องคอยระวังมิให้เด็กมีความประพฤติไม่ดีซ้ำอีกหากเคยได้รับการดักเตือนมาแล้วหรือทำทัณฑ์บนกับผู้ปกครอง และหากผู้ปกครองยังไม่สามารถดูแลเด็กได้ก็อาจต้องมีการแยกออกมาจากรอบครัว

แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป วิธีการหรือข้อกำหนดที่ใช้บังคับเกี่ยวกับเด็กไม่ว่าจะเป็นประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2515 หรือประกาศคณะปฏิวัติที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ซึ่งใช้มาเป็นเวลานานก็เริ่มไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทั้งยังครอบคลุมถึงกรณีปัญหาเด็กในประเด็นอื่น ๆ ในเวลาต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ขึ้นมาเพื่อพัฒนาให้การคุ้มครองเด็กมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเนื้อหาสาระในพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ยังคงเป็นการรวบรวมเอาเนื้อหาสาระของประกาศคณะปฏิวัติทั้งสองฉบับมารวบรวมและปรับปรุงใหม่นั้นเอง

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ปัญหาของเด็กและเยาวชน รวมทั้งปัญหาครอบครัวในสังคมไทยในปัจจุบัน นับวันยิ่งทวีความรุนแรง ซับซ้อนและขยายเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น แต่เดิมกฎหมายที่เข้ามาปกป้องคุ้มครองเด็ก เช่น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา และประกาศคณะปฏิวัติทั้งสองฉบับดังกล่าว แต่ด้วยการที่ประกาศคณะปฏิวัติทั้งสองฉบับได้มีการกำหนดในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กไว้แคบ เช่น เด็กพิการ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กมีปัญหาความประพฤติที่ไม่สมควรแก่วัย เด็กเร่ร่อนให้อำนาจหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่เพียงการให้การสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 เป็นสำคัญ และโดยที่ประกาศคณะปฏิวัติทั้งสองฉบับ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครอง

สวัสดีภาพเด็ก และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน สมควร กำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะ เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีการพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบัน ครอบครัวรวมทั้งป้องกันไม่ให้เด็กถูกทารุณกรรมตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงสมควรปรับ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก พ.ศ. 2546 ขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อปกป้อง ป้องกัน คุ้มครองเด็กและสนับสนุน พัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546 มีดังนี้

1. หลักการและเหตุผลพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความสำคัญคุ้มครอง แก่เด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาและ ฟื้นฟูทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้ง ป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือถูกเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ส่วนของบทนิยามได้กำหนดความหมายของเด็กว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส นอกจากนี้ยังได้จำแนกประเภทของ เด็กออกเป็น เด็กเร่ร่อน, เด็กกำพร้า, เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก, เด็กพิการ, เด็กที่เสี่ยงต่อการ กระทำผิดนักศึกษาและนักเรียน

2. สาระสำคัญ

หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติขึ้น มีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือการเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการ สงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถาน คุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจ หรือสถานที่ที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กทั้งของรัฐและเอกชน

อีกทั้งยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการ คุ้มครองเด็กจังหวัด เพื่อกระจายการดูแลให้กันไปอย่างทั่วถึง โดยมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือ

เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการ
สงเคราะห์ ค้ำครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก การให้คำปรึกษา แนะนำและ
ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการ
ดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์และส่งเสริมความประพฤติเด็กแล้วรายงานผลต่อคณะกรรมการ

หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก

การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่าในกรณีใดต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและ
ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังได้กำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติต่อเด็ก โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครอง
ตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่นรวมถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพ
ของเด็กมิให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจและผู้ปกครองต้องไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งเด็กไว้หรือละเลย
ไม่ดูแลเด็ก

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่
อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงดูแลตรวจสอบสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่สำคัญเพื่อคุ้มครองเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ
ชื่อเสียงหรือสิทธิประโยชน์อื่นของเด็ก เช่น ห้ามบุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมเด็ก
ห้ามบุคคลใดบังคับ ขู่เข็ญ ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการ
กระทำผิดในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

หมวด 3 การสงเคราะห์เด็ก

ในหมวดนี้ได้กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ไว้และกำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการสงเคราะห์เด็ก โดยการสงเคราะห์ในเบื้องต้นเป็นการกำหนดสถานที่อยู่ของเด็กซึ่งต้อง
พิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ พัฒนาและฟื้นฟูต่อไป โดยต้องมีกา
รสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวเพื่อหาวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

หมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดลักษณะของเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

1. ในกรณีมีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัว
และต้องรีบจัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจ หลังจากนั้นต้องจัดให้เด็กอยู่ในสถานที่ที่
เหมาะสมเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไป

2. ในกรณีที่พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว ถ้าเห็นว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ก็ต้องดำเนินการต่อไป ในกรณีที่มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กไปปกครองดูแล อาจมีการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก และอาจมีการวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหายหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด

หมวด 5 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อกำกับดูแลเด็ก โดยอาจแต่งตั้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดห้ามมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเปิดเผยภาพหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับเด็กหรือผู้ปกครองในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่เด็กหรือผู้ปกครอง

หมวด 6 สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟู

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู และให้เจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังต้องมีผู้ปกครองสวัสดิภาพ เป็นผู้ปกครองดูแลและบังคับบัญชา ซึ่งได้มีการกำหนดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานสงเคราะห์ ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพและผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานพัฒนาและฟื้นฟู โดยมุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง

หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา และยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เช่น การสอบครูอาจารย์เกี่ยวกับความประพฤติเด็ก แนะนำหรือดักเตือนผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลหรือแหล่งชกแจงเด็กให้ประพฤติในทางมิชอบ เป็นต้น

หมวด 8 กองทุนคุ้มครองเด็ก

ให้จัดตั้งกองทุนคุ้มครองเด็ก เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ทำ

หน้าที่ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน แล้วรายงานผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ

หมวด 9 บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษทางอาญาแก่นักลบลูกศรทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด

ปัญหาในการตีความกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 4 ได้มีการกำหนดนิยามของคำว่า เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด หมายความว่า เด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควรเด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งตามกฎหมายกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ได้มีการให้นิยามของคำว่าเด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควรว่า

ข้อ 1 เด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควร ได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ประพฤตินั้นเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น
2. มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
3. เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการพนัน
4. เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่

เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือค้ำเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

5. เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
6. ซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการ

ค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

7. ประพฤตินั้นไปในทางชั่วหรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
8. ต่อต้านหรือทำทายน่าสังเวชของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
9. ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

ข้อ 2 เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่ประกอบอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. ขอดานหรือกระทำการส่อไปในทางขอดาน โดยลำพังหรือโดยมีผู้บังคับ ชักนำ บุกหรือส่งเสริม หรือ

2. ประกอบอาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ข้อ 3 เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี ได้แก่เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

1. บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือกระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือ

2. บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

ข้อ 4 เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ได้แก่ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ ดังต่อไปนี้

1. อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ
2. เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอนหรือ
3. ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

บทบัญญัติของกฎกระทรวงกำหนดเด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ.249 ดังกล่าวข้างต้น ได้ให้ความหมายของคำว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร ไว้ ทำให้เกิดปัญหาของการตีความเด็กที่มีความประพฤติไม่สมควรขึ้นในการบังคับใช้ เนื่องจากว่ากฎกระทรวงได้มีการบัญญัติไว้อย่างกว้าง ไม่ได้มีการบัญญัติให้ชัดเจนถึงเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรซึ่งการตีความนั้นถือว่าเป็นดุลพินิจที่ต้องดูเป็นกรณีไปว่าการกระทำใดไม่สมควร เพราะกฎกระทรวงไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างในเรื่องของการตีความเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ที่พบปัญหาในปัจจุบันกรณีของร้านอินเทอร์เน็ต ตามมาตรา 26 (3) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ว่าภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ ผู้กระทำการใดกระทำการต่อไปนี้ (3) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งจากบทบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้นกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดไว้ให้มีความชัดเจนเป็นแนวทางในการตีความถึงเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปนี้เป็นกรณีของร้านอินเทอร์เน็ต นำคดีขึ้นฟ้องต่อศาลปกครอง ในคดีที่เกี่ยวกับร้านอินเทอร์เน็ต ศาลปกครอง 3 แห่ง ได้แก่ ศาลปกครองกลาง ศาลปกครองพิษณุโลกและศาลปกครองขอนแก่น ได้ประทับรับฟ้องคดีปกครองที่เกี่ยวข้องกับร้านอินเทอร์เน็ต โดยฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการออกกฎระเบียบโดยไม่มีกฎหมายรองรับไปจนถึงการใช้อำนาจตามกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและในขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการทางศาล ซึ่งนายเอกพล สัมัตติยดีกุล เลขาธิการสมาคมการค้านักธุรกิจผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทย กล่าวว่า สาเหตุอันเนื่องมาจาก

เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปตรวจจับ ร้านอินเทอร์เน็ตหลายแห่ง โดยอ้างในประกาศจังหวัดในหลายประเด็น อาทิ เช่น เวลาเปิด/ปิดร้านอินเทอร์เน็ต ระเบียบต่าง ๆ ที่ห้ามเด็กเข้าร้านก่อนเวลาสองโมงเย็น ซึ่งตนเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการอาชีพสุจริต จึงจำเป็นต้องขอความชัดเจนทางกฎหมาย ซึ่งมูลเหตุเบื้องต้นเริ่มจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุมร้านอินเทอร์เน็ตหลายครั้ง ซึ่งวันเกิดเหตุผู้ดูแลร้านที่เป็นลูกน้องผู้หญิง ได้ป่วยเป็น ไข้ทับระดู ตนให้กลับบ้าน แต่ลูกน้องบอกว่าไหว จะขอเฝ้าร้าน แต่จะขอเจ็บเป็นระยะตนจึงอนุญาต ปรากฏว่าเวลานั้นหลัง 22 นาฬิกา มีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ เข้ามา ในขณะที่ลูกน้องตนหลับและเดินไปเล่นเกมบนชั้นสอง การที่เด็กสามารถเปิด เล่นได้เพราะได้มีการซื้อคูปองไว้แล้วล่วงหน้า เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาตรวจจึงจับลูกน้องไป ดำเนินคดี จับเข้าคุกทั้งที่ป่วย ซึ่งข้อต่อสู้ของเจ้าของร้านอินเทอร์เน็ต อ้างในเรื่องสิทธิเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 29 และอ้างในเรื่องของการประกาศจำกัดเวลาที่ไม่ให้เด็กเข้าไปร้านอินเทอร์เน็ต ก่อน 14 นาฬิกา โมงเย็นและหลังเวลา 22 นาฬิกา เพื่อมีเจตนาที่จะป้องกันเด็กหนีโรงเรียน แต่ เจ้าของร้าน ได้กล่าวว่าแล้วถ้าเด็กหนีเข้าไปในร้านข้าวหรือไอศกรีมเจ้าของร้านมีความผิดหรือไม่ ซึ่ง เมื่อดูพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็ไม่ได้มีข้อความตรงส่วนไหนที่มีการกำหนดว่า เด็ก เข้าไปเล่นเกมในร้านอินเทอร์เน็ตมีความผิด เพราะถือว่าการดูแลเด็กเป็นเรื่องของผู้ปกครอง เมื่อ กฎหมายไม่ได้มีการระบุหน้าที่จึงถือไม่ได้ว่าเป็นความผิด อีกทั้งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย แนวทางการปฏิบัติในการกำหนดเงื่อนไข ในการออกไปอนุญาตของนายทะเบียนหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ในการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2549 (ระเบียบเทป) ซึ่งมีการประชุมกัน โดยคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย คณะที่ 1 ครั้งที่ 10/2549 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2549 ณ ห้องประชุมสำนักกฎหมาย สป.ชั้น 6 อาคารสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย เจ้าของร้านอินเทอร์เน็ตได้อ้างว่า จากระเบียบข้างต้นเจ้าของร้านมองว่า กระทรวงมหาดไทยไม่มีอำนาจในการออกระเบียบฉบับนี้ เพราะรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าการลิดรอน สิทธิเสรีภาพของประชาชนทำไม่ได้ เว้นแต่มีกฎหมายรองรับ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นคดีอยู่ในศาล ปกครองซึ่งศาลได้รับคดีไว้คือ คดีดำที่ 531/2550 ฟ้องศาลปกครองจังหวัดพิษณุโลกที่ 21/2550 ฟ้องศาลปกครองจังหวัดขอนแก่นที่ 468/2550 จากเรื่องดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมานั้น ทำให้มี ปัญหาในการตีความว่าในการที่เจ้าของร้านอินเทอร์เน็ต ยินยอมปล่อยให้เด็กเล่นเกมนั้นเป็นการ กระทำที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาตรา 26 (3) ฐานบังคับ ชู่เชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือนำจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการ กระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ.2549 ถึงแม้ว่าจะ ได้มีการกำหนดความหมายของคำว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรไว้ แต่การที่กฎหมายได้บัญญัติใน เรื่องดังกล่าวไว้โดยกว้าง ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติคุ้มครอง

เด็ก ซึ่งกฎหมายกำหนดว่า ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงนั้นยังไม่มี ความชัดเจนแน่นอนว่าการ ปล่อยให้เด็กเล่นเกมเวลาใดถึงเรียกว่า เป็นการประพฤตินที่ไม่สมควร ทำให้เรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาในการตีความ ทำให้ผู้ประกอบการอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการเอาเปรียบและทำผิดต่อเด็ก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในกฎกระทรวงที่กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำ ความผิดนั้น ควรที่จะได้ทำการเพิ่มเติมในเรื่องของการเล่นเกมของเด็กและระบุในเรื่องของเวลาให้ชัดเจนและแน่นอน เนื่องจาก ก่อนจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประเทศไทยใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อที่ 20 ประกอบกฎกระทรวงตามประกาศของคณะปฏิวัติ แต่เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กออกมาแล้ว ให้ทำการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ดังนั้นกฎกระทรวงที่ออกตามคณะปฏิวัติจึงถูกยกเลิกไปด้วย ดังนั้นคำว่า ประพฤตินไม่สมควร ที่กฎกระทรวงที่ยกเลิกไปแล้วดังกล่าวนี้ให้ความหมายว่าเกี่ยว เตรเวลากลางคืน เวลา 22.00 - 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงถูก ยกเลิกไปด้วย ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นในขณะนี้คำว่า ประพฤตินไม่สมควร จึงไม่มี เอกสารใดเป็นลายลักษณ์อักษรว่าคืออะไร ซึ่งต้องคำนึงจากวัฒนธรรมและประเพณี ผู้วิจัยใคร่เสนอ ความคิดเห็นว่ากฎหมายเองควรระบุ ความหมายและคำนิยามดังกล่าวให้มีความชัดเจนและ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากปัจจุบัน ได้พบว่า มีการสักลายของเด็กวัยรุ่นในจำนวนที่เพิ่มขึ้นใน 2 ถึง 3 ปีที่ ผ่านมาเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่พบว่าวัยรุ่นทั้งชายและหญิงแห่กันสักลายเป็นจ นวนที่เพิ่มมากขึ้นจากสภาพสังคมและการรับเอาวัฒนธรรมในทางตะวันตกเข้ามา ผู้วิจัยขอ ยกตัวอย่างปัญหาการสักลายของวัยรุ่นที่มีปัญหาในปัจจุบัน

ตำรวจจังหวัดสระแก้ว พร้อมเจ้าหน้าที่ป่าไม้บุกตรวจสำนักสงฆ์รับทำการสักให้นักเรียน พบพระเจ้าสำนัก ตรวจสอบหลักฐานอ้างเจ้าคณะอำเภอเข้าไปตรวจสอบแล้ว ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ สอบปากคำเด็กที่สักยันต์ พร้อมผู้ปกครองเพื่อเตรียมเอาผิด จับสึกพระ ขณะเดียวกันสาธารณสุข จังหวัดนาทมหมอบให้ความรู้เด็กและชาวบ้านถึงอันตรายของการสักที่ถูกวิธี พบเด็ก 2 กลุ่มชอบสัก พวกเรียนไม่ดีก้าวร้าวกับพวกเด็กเรียบร้อย เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 นายแพทย์ วันชัย กิจอรุณชัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจิตเวชสระแก้วราชนครินทร์ ร่วมกับสา นักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว โดยนายแพทย์ ธีรัฐพร วงศ์ศุทธิภากร นายแพทย์สาธารณสุข จังหวัดสระแก้ว ส่งเจ้าหน้าที่งานสุขภาพจิต โรงพยาบาลวังน้ำเย็นและสาธารณสุขกิ่งอำเภอวัง สมบูรณ์ จัดทีมเฉพาะกิจ ประกอบด้วยจิตแพทย์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ลงไปพูดคุยกับ เด็กกลุ่มเสี่ยงที่ทำการสักยันต์ 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ์ โรงเรียนวังสมบูรณ์

วิทยาคมและโรงเรียนเขาแหลม เพื่อค้นหาสาเหตุ วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาวางมาตรการ แก้ปัญหาและให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เด็กนักเรียน

นายแพทย์วันชัยเปิดเผยว่า จากการพูดคุยให้ความรู้และทำความเข้าใจกับเด็กที่ไปสักยันต์ทั้ง 3 โรงเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาคล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นแฟนที่เห็นเพื่อนไปสักมาแล้วนำมาอวดกันทำให้อยากไปสักบ้าง กลุ่มเด็กผู้หญิงถ้ามีรอยสักที่ข้อเท้า สะโพกถือว่าเป็นพวกเดียวกัน อีกส่วนหนึ่งมีความเชื่อเรื่องอาคม นำมาอวดและทดสอบลองของกันในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ จากข่าวที่ออกมา ทำให้สังคมนิยม เด็กเกิดอาการสับสน ตอนแรกไม่คิดว่าสักแล้วจะมีปัญหา จึงกลัวครูและผู้ปกครองว่าจะเดือดร้อนจากสิ่งที่ตัวเองทำไป บางคนรู้สึกผิด ตำหนิดตัวเอง เครียด กลัวว่าเมื่อเรียนจบไปแล้วจะหางานทำไม่ได้ จึงพยายามหาทางลบรอยสักกันเองด้วยวิธีการที่ผิด โดยสำนักต่าง ๆ จะใช้กรดกัดบริเวณรอยสักจนเป็นแผลติดเชื้อและเด็กบางคนกลัวว่าจะติดเชื้อ เอชไอวี สำหรับการลบรอยสักนั้น คิดว่ายังไม่ใช่เรื่องเร่งด่วนตอนนี้ เพราะต้องใช้เงินจำนวนมากเท่าที่ได้พูดคุยกับกลุ่มของอาจารย์ในโรงเรียน พบว่าเด็กที่ไปสักยันต์มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกจะเป็นเด็กที่การเรียนไม่ดี มีพฤติกรรมก้าวร้าว อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหา เรียบร้อย เงียบ แต่ถูกเหนี่ยวมาจากเพื่อน จึงไปสัก กลุ่มนี้มีมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนที่นิยมสักกลายนั้น ล้วนแต่เพราะเลียนแบบ ทั้งตามเพื่อนและตามกระแสของสังคมที่นิยมสักกลายกัน จากตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาเป็นตัวอย่างเด็ก เป็นกลุ่มเด็กจำนวน 22 คน ซึ่งประกอบด้วย ชาย 19 คนและหญิง 3 คน แต่ที่พบคือเด็กกลุ่มดังกล่าว อยู่ระหว่างชั้น ป.5 ถึง ม.3 ซึ่งบางคนสักเกือบเต็มแผ่นหลัง โดยที่เด็กเหล่านั้นมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องของพฤติกรรมเด็กที่สักกลายไว้ ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็ตามตลาดนัด ห้างสรรพสินค้าหรือแม้กระทั่ง สำนักสงฆ์เอง ได้มีการเปิดรับทำการสักกลายให้กับเด็กและเยาวชน ในราคาที่ถูกและเหมือนว่าการสักกลายจะกลายเป็นเรื่องที่ทำทำได้ง่ายมากในปัจจุบัน โดยผลที่ตามมาอาจส่งผลต่อการติดเชื้อ เอชไอวี จากการใช้เข็ม สักกลาย อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวในวัยของเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ยิ่งถือได้ว่าไม่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะให้กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ควรจะเพิ่มในเรื่องของการสักกลายของเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือมีอายุยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวีและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยมีทฤษฎีการเลียนแบบ ผู้ก่อตั้งแนวคิดนี้คือ การ์เบรียล ทาร์ด (Tard, 1912 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, 2551) ซึ่งได้อธิบายโดยสรุปว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้ จดจำและนำมาปฏิบัติ

ตาม ด้วยเหตุนี้ ทาร์คจึงเชื่อว่าอาชญากรก่ออาชญากรรมได้เพราะเคยรู้เคยเห็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อนแล้วเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

อนึ่ง มีข้อน่าสังเกตว่ากฎการเลียนแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมเลียนแบบมักขึ้นอยู่กับสัมพันธระหว่างลักษณะหรือความเข้มข้นของความใกล้ชิดและความถี่ในการติดต่อกัน นอกจากนี้การแพร่ของอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนมักมีแนวโน้มที่จะแพร่จากสิ่งที่สูงที่ต่ำกว่า เช่น จากผู้นำสู่ผู้ตาม จากเมืองหลวงสู่ชนบท หรือจากต้นแบบทางความคิดสู่ผู้ที่ศรัทธาในต้นแบบนั้น

ด้วยเหตุนี้ หากพิจารณาถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนตามแนวคิดทฤษฎีในการเลียนแบบดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะพบว่า เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดีและถูกควบคุมตัวไว้ร่วมกัน เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะต้องอาศัยการอยู่ร่วมกันคราวละมาก ๆ และอยู่ร่วมกันเป็นเวลานาน จึงทำให้น่าวิตกกังวลว่า ลักษณะดังกล่าวอาจทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกันและกันตลอดเวลา ดังนั้น การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนจึงอาจกลายเป็นหนทางที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านของปริมาณในการกระทำความผิดและด้านของความรุนแรงของอาชญากรรมก็เป็นได้

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีที่ผู้วิจัยยกมากล่าวในข้างต้นนั้น จะมองว่าพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่มาจากการจดจำ เห็น จากสิ่งแวดล้อมหรือว่าสังคม เช่น สื่อต่าง ๆ ตามโทรทัศน์หรืออินเทอร์เน็ต แล้วนำมาปฏิบัติตามจนสามารถก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ถ้าเด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและยังมีอีกทฤษฎีที่สนับสนุนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็ก คือ ทฤษฎีการควบคุมของสังคม กลุ่มทฤษฎีการควบคุมทางสังคมเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมีนิสัยที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้น แคบแลน (Kaplan, 1978 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2551) ผู้คิดค้นทฤษฎีการเพิ่มคุณค่าในตัวเอง (Self – enhancement theory) จึงอธิบายว่า บางครั้งการกระทำผิดจึงเกิดจากความสนุก ความพึงพอใจของตัวเองหรือเพียงเพื่อต้องการเพิ่มคุณค่าทางภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง (Self – Image) และทำให้ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับตนเองลดลงเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น เฮิร์สไซ (Hirschi, 1990 อ้างถึงใน มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, 2551) ซึ่งนำเสนอทฤษฎีการควบคุมทางสังคมและเป็นผู้เขียนหนังสือชื่อ สาเหตุการกระทำความผิดของเด็ก (Causes of Delinquency) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีโอกาสที่จะกระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายเพียงแต่ยังเกิดความกลัวว่าพฤติกรรมละเมิดกฎหมายจะทำลายความสัมพันธ์ ของครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น ถ้ามนุษย์คนใดขาดความผูกพันทางสังคม ไม่สนใจว่าใครจะเป็นอย่างไรจะเกิดความอิสระในการกระทำความผิด ซึ่งผลที่ตามมาก็คือจำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่าความผูกพันทางสังคม ได้แก่

1. ความผูกพัน (Attachment)
2. ข้อผูกมัด (Commitment)
3. การมีส่วนร่วมในสังคม (Involvement)
4. ความเชื่อ (Belief)

จึงเป็นสิ่งที่มียุทธพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจกระทำความผิดของคนในสังคมนั้น ข้อสรุปนี้จึงเป็นไปในทำนองเดียวกันกับแนวคิดในทฤษฎีปฏิบัติการของสังคม (Social reaction theory) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทฤษฎีตราบาป (Labeling theory) ซึ่งเชื่อว่า เมื่อสังคมเป็นผู้กำหนดว่าอะไรคือพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้น คนในสังคมจึงควรมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างสอดคล้องกัน

ทฤษฎีดังกล่าวที่ผู้วิจัยยกมานั้น มีความเชื่อที่ว่า การกระทำความผิดของเด็กในบางครั้งไม่ได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจ แต่เกิดมาจากความสนุกสนานหรือ การอยากรู้ อยากลอง บางครั้งอาจเกิดจากการที่ขาดการได้รับความอบอุ่นจากบุคคลในครอบครัวหรือมีปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ซึ่งเมื่อนำทฤษฎีดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับ กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด นั้น การที่เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงนั้น สิ่งแรกย่อมมาจากครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักและเป็นสถาบันแรก ในการขัดเกลาคุณลักษณะ เมื่อสถาบันดังกล่าวเกิดปัญหา จึงทำให้เกิดปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเด็กที่เป็นปัญหาต่อสังคมตามมา

เมื่อเปรียบเทียบ ตามกฎหมายบริการสังคม (Social Services) มาตรา 371 และกฎหมายศาลครอบครัว (Family Court Act) มาตรา 712 ของมลรัฐนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกา นิยามคำว่า เด็กที่จำต้องคุ้มครองพิเศษ (Person in need of supervision) ทำนองเดียวกัน หมายถึง ผู้ชายที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี และผู้หญิงที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ ซึ่งมีความประพฤติเสเพล (Truant) หรือไม่สามารถแก้ไขได้ (Incorrigible) หรือไม่สามารถปกครองดูแลได้ (Ungovernable) หรือมีอุปนิสัยดื้อรั้น (Disobedient) และบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถปกครองดูแลได้

ตามกฎหมายว่าด้วยเด็ก (Child Act 1989) ของประเทศสหราชอาณาจักร หมวด 4 ว่าด้วยการดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำเด็ก มาตรา 31 (2) กำหนดให้ศาลออกคำสั่งดูแล (Care) หรือให้คำปรึกษาแนะนำ (Supervision) เด็ก ถ้าปรากฏว่า

1. เด็กตกอยู่ในอันตรายหรือน่าจะเกิดอันตรายแก่เด็กนั้นและ
2. อันตรายหรือน่าจะเกิดอันตรายแก่เด็ก ดังต่อไปนี้
  1. การเลี้ยงดูหรือการให้สิ่งจำเป็นต่อการเลี้ยงดูแก่เด็ก ถ้าศาลไม่มีคำสั่งดูแลหรือให้คำปรึกษาแนะนำ (Care or supervision order) เด็กอาจจะไม่ได้รับจากบิดามารดาหรือ

2. เด็กที่มีความประพฤติเสียหายจนบิดามารดาไม่สามารถปกครองดูแลได้ (The child's being beyond parental control)

เมื่อนำกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองเด็กของประเทศสหราชอาณาจักร มาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยจะพบว่า ตามกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร ได้มีการเด็กที่จำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองพิเศษ คือ เด็กที่มีความประพฤติเสเพลไม่สามารถแก้ไขหรือมีอุปนิสัยคือรู้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ กฎกระทรวงที่กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดนั้น จะพบว่าของประเทศสหราชอาณาจักร ส่วนใหญ่มุ่งคุ้มครองเด็กที่เกรงจะไม่สารทที่จะดูแล ตัวเองได้ถือว่าเป็นเด็ก ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ผู้วิจัย ได้กล่าวมาทั้งหมดรวมถึง ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและไม่ให้เกิดปัญหาในเรื่องของการตีความ กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ควรจะมีการเพิ่มเติม ในส่วนของร้านอินเทอร์เน็ตที่ได้ปล่อยปละละเลย ให้เด็กเข้าไปใช้บริการ ในเวลาที่ไม่เหมาะสมโดยสมควรที่จะมีการกำหนดในเรื่องของเวลาที่ชัดเจนและแน่นอน ทั้งในช่วงปิดหรือเปิดภาคเรียน รวมไปถึงสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะไม่ใช่ร้านอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่เป็นสถานที่ มั่วสุมหรือ ส่อให้เด็กมีความประพฤติที่ไม่สมควรได้ เช่น โรงภาพยนตร์ ร้านอาหาร ควรจะกำหนดเวลาที่แน่นอนในการให้เด็กได้เข้ามาใช้บริการได้ เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและนอกจากนั้น กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดนั้นควรที่จะเพิ่มในส่วนของการสัปดาห์ของวัยรุ่นไทย

ในปัจจุบันที่ปัจจุบันมีสถานที่ดังกล่าวเปิดทั่วไปทำให้เด็กสามารถเข้าไปสัปดาห์หรือพื้นที่ร่างกายเพื่อความสนุกหรือความนิยมได้ง่ายจนทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของ โรคติดต่อดังกล่าว ในประเด็นดังกล่าวนี้ ตัวผู้วิจัยมองว่า แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะเป็นสิทธิส่วนตัวของเด็กนั้น แต่เด็กคือผู้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ย่อมทำตามแฟชั่นหรือสังคมโดยไม่คิดถึงอันตรายที่จะตามมา ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายควรมีบทบัญญัติในการห้ามไม่ให้ผู้ที่บรรลุนิติภาวะกระทำการดังกล่าวและบทลงโทษตามมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนั้นกำหนดอัตราโทษไว้สำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีโทษจำคุกไปจนทำให้ผู้กระทำไม่เกรงกลัวกฎหมาย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายควรมีการเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

บทที่ 4

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

พ.ศ. 2546

การช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในกระบวนการยุติธรรม

ปัจจุบันหลักในการค้นหาความจริงในทางอาญานี้ ถือเป็นกระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้เสียหายที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก และอาจเป็นการตอกย้ำ ความหวาดกลัว การสร้างความเจ็บปวด ให้แก่เด็ก เช่น ในกรณีที่มีการนำเด็กมาเป็นพยานหรือผู้เสียหายในคดีฆาตกรรมที่เกิดจากคนใกล้ชิดเป็นผู้กระทำชำเราเด็ก ซึ่งถึงแม้ว่าเด็กจะให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในเบื้องต้น แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล เด็กอาจเปลี่ยนคำให้การ อันเป็นผลมาจากความกังวลต่อผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นผู้กระทำต่อตนเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวของกระบวนการยุติธรรมจึงกลับกลายเป็นการกระทำที่ทารุณเด็กซ้ำขึ้นไปอีก ดังนั้น จึงควรมีการทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ โดยการใช้นักสังคมสงเคราะห์เข้ามาคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ที่ได้มีการกำหนดบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ในกาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณทางเพศ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน (เขมจุฑา สุวรรณจินดา, 2540)

1. การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กในชั้นของการถามปากคำของพนักงานสอบสวน

1.1 นักสังคมสงเคราะห์จะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการในการดำเนินคดีอาญา เช่น นักสังคมสงเคราะห์ต้องสามารถอธิบายรายละเอียดให้เด็กฟังได้ว่าทำไมเด็กถึงต้องไปสถานีตำรวจ และ เด็กคนนั้นถูกใครกระทำมา ตั้งแต่เมื่อไร ที่ไหน

1.2 นักสังคมสงเคราะห์ต้องปลอบเด็ก เพื่อมิให้เด็กวิตกกังวลหรือหวาดกลัวในการตอบคำถามเพื่อที่เด็กจะได้ไม่ต้องถูกซักถามในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการถูกซ้ำอีก โดยการตอบตามความจริง

1.3 นักสังคมสงเคราะห์ต้องทำการวิเคราะห์และประเมินถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการให้ปากคำของเด็กต่อพนักงานสอบสวนด้วย

2. การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองในชั้นของการชี้ตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำ
ความผิด

2.1 ให้นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ทำความเข้าใจกับเด็ก ในเรื่องของกระบวนการในการชี้ตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อน ถึงจะทำการชี้ตัวได้

2.2 ผลกระทบในการนำเด็กเข้าสู่กระบวนการในการชี้ตัวผู้ถูกกล่าวหา นั้น ต้องทำให้มีผลกระทบต่อเด็กให้น้อยที่สุดหรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กเลย

2.3 ในการชี้ตัวผู้ถูกกล่าวหา ต้องคำนึงถึงผลกระทบในด้านของจิตใจของเด็กด้วย

3. การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองในชั้นการเบิกความเพื่อเป็นพยานต่อศาล

3.1 นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเป็นผู้อธิบายให้เด็กเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของพนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เสมียนศาล นายโจทก์ นายจำเลย พยานโจทก์ และพยานจำเลย ทั้งหมดด้วย ถ้ามีความจำเป็น

3.2 นักสังคมสงเคราะห์จะต้องปลอมโยนและให้กำลังใจเด็ก ว่าทุกคนเจ้าหน้าที่ทุกคนของศาลมีความเห็นใจและต้องการช่วยเหลือเด็ก เพื่อให้เด็กนั้นคลายความวิตกกังวล

3.3 นักสังคมสงเคราะห์จะต้องประสานงานกับพนักงานอัยการหรือนายโจทก์เพื่อทำการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลทำการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยที่เป็นบุคคลใกล้ชิดเด็ก แต่ให้ทนายจำเลยอยู่ได้

3.4 ในกรณีที่เด็กมีปัญหาในด้านอารมณ์และจิตใจอย่างรุนแรง นักสังคมสงเคราะห์ควรประสานงานกับพนักงานอัยการหรือนายโจทก์เพื่อแถลงให้ศาลรับทราบถึงสภาพเด็กด้วย และควรให้แพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาลเด็กมาเบิกความในฐานะพยานด้วย

3.5 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษามาเป็นผลร้ายต่อจำเลยซึ่งเป็นบุพการีหรือผู้ใกล้ชิดเด็ก นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเอาใจใส่ปลอม โยนและชี้แจงให้เด็กทราบว่าคำพิพากษานั้นเป็นผลของการกระทำซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบ โดยตรง ซึ่งการที่เด็กเล่าตามความจริงมิใช่การทำความผิดต่อใครทั้งสิ้น (คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2540)

ปัญหาในเรื่องของการไม่กำหนดความผิดของผู้ที่พบเห็นเด็กถูกทารุณกรรมหรือถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบ ที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การที่พบเห็นเด็กนั้นถูกล่อลวงปล้นสะดมไม่ได้รับการดูแลที่ดี ไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้รับการสนองอารมณ์ที่เหมาะสม ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตที่จะทำให้เกิดอันตรายหรือเสี่ยงต่ออันตรายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจนั้น คนในสังคมนั้นจะต้องให้ความสำคัญในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม บุคคลที่ทำงานด้านสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล และบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

เช่น ครู ตำรวจ คนในชุมชน จะต้องมีความตระหนักและสงสัยว่าเด็กถูกระทำทารุณกรรม เพื่อจะนำไปสู่กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานและให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ต่อไป

ตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 นั้น ได้มีการกำหนดว่า ผู้ใดพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา 24 โดยมีซักช้า

วรรคสาม กำหนดว่า การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา 24 นี้ เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญาหรือทางปกครอง

ซึ่งเด็กที่พึงจะต้องได้รับการสงเคราะห์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. เด็กเร่ร่อน หรือ เด็กกาพร้า
2. เด็กถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
3. เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ เนื่องจากตัวผู้ปกครองหรือครอบครัว

แตกแยก

4. เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม
5. เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ
6. เด็กพิการ
7. เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
8. เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ใน

กฎกระทรวง

จึงอาจกล่าวได้ว่า จากบทบัญญัติในมาตรา 29 นั้น กฎหมายนั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ใน เรื่องของการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม เพราะกฎหมายเพียงแต่ปรารถนาให้ทุกคนในสังคมช่วยกัน สอดส่องดูแล เมื่อพบเห็นเด็กที่ทำร้ายโดยการทารุณกรรมหรือการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ที่จะต้องทำการเข้าช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่พบเห็นว่าเด็กถูกทารุณกรรมจากเลี้ยงดูโดยมิชอบ ซึ่งผู้พบเห็นนั้นจะต้องทำการแจ้งถึงปัญหาของเด็กต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง

ซึ่งทุกวันนี้ลักษณะของครอบครัวสังคมไทยในปัจจุบันนี้มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น จึงทำให้ทุกครอบครัวแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีวิตกันมากขึ้น และจากเหตุผลดังกล่าว อาจทำให้เด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบตามไปด้วย ซึ่งจากข้อมูลของมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กมีการคาดการณ์ว่าในประเทศไทยมีจำนวนเด็กเร่ร่อนมากกว่า 30,000 คน เพราะบทบัญญัติทางกฎหมาย

ของประเทศไทยนั้นยังไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในการลงโทษเนื่องจากกฎหมายไทยมุ่งให้ทุกคนในสังคมช่วยกัน สอดส่อง ดูแล กัน เพราะเด็กถือเป็นผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เด็กที่จำเป็นที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นเด็กที่ไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยมองว่าควรที่จะมีการกำหนดในเรื่องของบทลงโทษให้เป็นความผิดให้ชัดเจน หรือกำหนดให้เป็นความผิดลหุโทษในความผิดเล็กน้อย ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อที่จะให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบเพราะในปัจจุบันมีเด็กจำนวนมากที่ถูกครอบครัวของเด็กเองทำร้ายร่างกายและสภาพจิตใจ เช่น อาชีพครูที่มักจะพบเห็นเด็กที่ถูกทารุณกรรมมากกว่าวิชาชีพอื่น อย่างกรณีที่เด็กถูกผู้ปกครองทุบตีร่างกายซึ่งครูอาจจะมองเห็นว่าเป็นปัญหาเรื่องระหว่างเด็กกับผู้ปกครองจึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือปล่อยให้ปล่อยปละละเลย ไม่แจ้งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลเด็กตามหน้าที่ที่ควรกระทำ

ทางสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) จากแผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทย เพื่อสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม ด้วยการสร้างอนาคตของชาติด้านการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554 ซึ่งได้ทำการสำรวจและพบว่า ยังมีเด็กที่พึงจะได้รับการดูแลสงเคราะห์ เนื่องจากว่าขาดโอกาสทางการศึกษา พิจารณากฎหมาย ถูกทอดทิ้ง รวมถึงมีการถูกคานาเนนคิ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 11 กลุ่ม โดยพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 6,400,000 คน ประกอบด้วย

1. เด็กเร่ร่อน มีจำนวน 30,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกทารุณกรรม บางส่วนออกมาเร่ร่อนเพื่อช่วยเหลือครอบครัว
2. เด็กไร้สัญชาติ มีจำนวน 200,000 – 300,000 คน ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มีความต้องการ ทางสิทธิทางกฎหมาย ที่ตนพึงจะได้รับทั้งสัญชาติ การศึกษา
3. ลูกของแรงงานต่างด้าว มีจำนวน 250,000 คน ซึ่งเด็กในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากต้องอพยพ
4. เด็กติดเชื้อเอดส์ มีจำนวน 50,000 คน ซึ่งติดจากพ่อแม่ เด็กในกลุ่มนี้ต้องการความเอาใจใส่จากครอบครัวหรือญาติ การดูแลด้านสุขภาพ รวมถึงการพักผ่อนหย่อนใจ
5. เด็กกาพร้าถูกทอดทิ้ง มีจำนวน 88,730 คน ซึ่งถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก
6. เด็กถูกบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่ถูกบังคับใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย

7. เด็กถูกบังคับให้ค้าประเวณี รวมถึงเด็กที่ทำงานในสถานบริการ เช่น สนุกเกอร์ ผับ คาร์เฟ่ โดยพบว่ามียุคต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ มีจำนวน 25,000 คน
  8. เด็กติดยา มีจำนวน 10,000 คน โดยกระจายในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่
  9. เด็กยากจนพิเศษหรือเด็กที่ครอบครัวย่ำแย่ ได้ รวมกันไม่เกิน 20,000 บาท/ปี มีจำนวน 2,978,770 คน
  10. เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ถิ่นทุรกันดาร มีจำนวน 160,000 คน ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มีความต้องการ โอกาสทางการศึกษา
  11. เด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ (LD) เด็กสมาธิสั้น (ADHD) มีจำนวน ถึง 2,500,000 คนหรือประมาณ 1 ใน 5 ของเด็กวัยเรียนถึงมัธยม 3
- จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเทศไทยยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายในการได้รับความช่วยเหลือ ความเอาใจใส่ดูแลจากทุกคนในสังคมทั้งจากสหวิชาชีพ ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สังคม เพื่อให้เด็กเหล่านั้นได้รับการฟื้นฟูแก้ไขสภาพปัญหาและสภาพจิตใจมิให้ถูกกระทำซ้ำจนกว่าเด็กจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยการร่วมมือกันของทุกคนในสังคมที่จะต้องให้ความสำคัญต่อปัญหาของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กถือเป็นอนาคตของชาติ ซึ่งหากเราเข้าไปช่วยเหลือไม่ปล่อยปละละเลยในอนาคตเด็กอาจจะโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ปัญหาการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม

ทีมสหวิชาชีพเป็นหน่วยงานที่ต้องใช้บุคลากรในหลายสาขาวิชาชีพเพื่อมาช่วยกันช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม ดังนั้นทีมสหวิชาชีพจึงมีความหมายว่า กลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ มีความรู้ มีทักษะ และความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างมีระบบ และเป็นกระบวนการ โดยอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน โดยจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องในการประเมินสภาพการณ์ของปัญหาและมีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ

กระบวนการคุ้มครองเด็คนั้น อาศัยการดำเนินงานโดยสหวิชาชีพ เช่น กุมารแพทย์ สูตินรีแพทย์ จิตแพทย์ นิติเวช พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ ตำรวจ ครู พนักงานเจ้าหน้าที่ ในการทำงานร่วมกันนั้น เพื่อช่วยให้เด็กไม่ถูกกระทำซ้ำ ได้รับการช่วยเหลือ บำบัดผลกระทบที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านให้ใกล้เคียงความปกติสุขมากที่สุด เมื่อพบหรือสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมจะต้องให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ให้เด็กได้อยู่ในที่ที่

ปลอดภัย เพื่อส่งต่อเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็ก เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือและดำเนินคดีทางกฎหมายต่อไป

ซึ่งในปัจจุบันปัญหาในเรื่องของการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในประเทศไทยนั้นยังขาดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน ขาดการประสานงานที่ดีซึ่งพบว่าเมื่อพนักงานได้ดำเนินการสืบเสาะเกี่ยวกับเด็กและครอบครัวแล้วจำเป็นต้องรวบรวมเพื่อประสานงานนั้น เพื่อส่งต่อข้อมูลให้กับทีมงานสหวิชาชีพพิจารณาข้อเท็จจริงร่วมกัน เพื่อหาแนวทางวางแผนในการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ซึ่งในการประสานงานส่งต่อข้อมูลนี้เองนั้นเป็นปัญหาในเรื่องของผู้ประสานงานกลางหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเจ้าของเรื่อง มีการปฏิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละคนประสานงานให้เข้าร่วมคุ้มครองเด็กแต่ไม่ได้ส่งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กให้ทีมทราบล่วงหน้า ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการประสานส่งต่อข้อมูลเด็ก หรือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ ซึ่งพบว่านักวิชาชีพส่วนใหญ่ยังไม่เท่าทันข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย อย่างเช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองเด็กหรือกฎหมายต่าง ๆ ที่มีการแก้ไขปรับปรุงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสภาพปัญหาในปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติงานทีมสหวิชาชีพจึงควรที่จะต้องพัฒนาตนเองเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงานที่ดี นอกจากนี้ ทีมสหวิชาชีพยังขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพพบว่าในแต่ละหน่วยงานไม่มีนโยบายด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานของนักสหวิชาชีพ แม้ว่าในหน่วยงานจะอนุญาตให้นักวิชาชีพเข้าร่วมปฏิบัติงานแต่ไม่เคยมีการติดตามผลและเห็นว่าการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กของทีมสหวิชาชีพไม่ใช่ภาระกิจของหน่วยงาน คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดก็ไม่มีนโยบายติดตามผลอย่างชัดเจนและทีม

สหวิชาชีพการนำเสนอผลปฏิบัติงานการคุ้มครองเด็กให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดทราบในปัญหาหรือผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

กล่าวคือ ทีมสหวิชาชีพมีความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องหน่วยงานที่รับแจ้งเหตุ แต่ยังขาดความรู้ในเรื่องของกฎหมายบังคับแจ้งเหตุ ส่วนด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสมและทัศนคติในการป้องกันแก้ไข และช่วยเหลือเด็กนั้น ทีมสหวิชาชีพมีความเห็นแตกต่างกันไป เพราะลักษณะการทำงานของแต่ละวิชาชีพนั้น มีความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไป สำหรับการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ ผู้วิจัยพบว่า ในหมู่วิชาชีพครูมีการพบเห็นเด็กที่ถูกทารุณกรรมมากที่สุด

ซึ่งในบางกรณีผู้ที่พบเห็นเด็กถูกทารุณกรรมไม่รุนแรง เพราะความเข้าใจต่อความหมายของการทารุณกรรมและการปล่อยปละละเลยไม่ชัดเจน อีกประการสำคัญก็คือ ทีมสหวิชาชีพนั้นมีจำนวนไม่น้อยที่เชื่อว่าพ่อแม่จะกระทำทารุณกรรมลูกของตนเองได้

(กิตติพัฒน์ นนทปัทมกุล, 2528)

จากกรณีที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่า การทำงานของสหวิชาชีพนั้นยังมีปัญหาอยู่มากในการที่จะให้ทีมงานสหวิชาชีพมีความเป็นประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งควรจะมีการแก้ไขระบบปฏิบัติงานของสหวิชาชีพให้สามารถช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้อย่างครอบคลุมครบทุกด้าน

ปัญหาในเรื่องของมาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทารุณกรรมในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

จากแนวคิดและมาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ โดยเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกทารุณกรรมในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และมาตรการแล้วยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติในประเทศไทยก็เช่นกัน ทั้งด้านแนวคิดและด้านการปฏิบัติต่อเด็ก แต่ขณะเดียวกันก็ได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่ถูกทารุณกรรมในครอบครัว มาตรการด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเด็ก มีทั้งทางในด้านกฎหมายและด้านสวัสดิภาพหรือด้านสังคมสงเคราะห์ กล่าวคือในห้วงค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองให้ความเป็นธรรมให้ผู้ที่ถูกกระทำหรือถูกล่วงสิทธิในทุกกรณี รวมไปถึงกรณีเด็กถูกทารุณกรรม ซึ่งผู้กระทำผิดเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาโดยการล่วงละเมิดสิทธิทางด้านร่างกายจึงต้องอาศัยกระบวนการยุติธรรมมาดำเนินการตามกฎหมาย

ซึ่งปัจจุบันสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยจากเดิมที่เป็นครอบครัวใหญ่กลายเป็นครอบครัวเดียวกันมากขึ้น และ นอกจากนี้ยังมีในเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้สูงมาก กล่าวคือ ร้อยละ 20 ของของผู้ที่มีรายได้มากที่สุดของประเทศมีรายได้มากกว่าร้อยละ 20 ของผู้ที่มีรายได้น้อยที่สุด 13 เท่า ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวทำให้พ่อและแม่ของหลายครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหาเงินให้เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น หลายครอบครัวจึงไม่มีเวลาในการเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน บางครอบครัวใช้สุราเป็นเครื่องบำบัดความเครียด บางครอบครัวใช้ความรุนแรง ซึ่งผลสุดท้ายก็ก่อให้เกิดเป็นปัญหาการหย่าร้าง ซึ่งสาเหตุนี้เองอาจทำให้เด็กถูกทารุณกรรมหรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ เพราะ เมื่อมีการหย่าร้างกัน เด็กอาจจะไปอยู่กับพ่อหรือแม่ที่มีครอบครัวใหม่ ตัวอย่างเช่น ในสื่อต่างๆ ที่ทำการเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศจากพ่อเลี้ยง หรือ ถูกทุบตีจากแม่เลี้ยง ทำให้เด็กที่ถูกกระทำนั้นมีปัญหาทั้งในด้านร่างกายและด้านสภาพจิตใจของตัวเอง

สำหรับการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมในต่างประเทศนั้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิโดยทั่วไป กฎหมายไม่มุ่งเน้นการลงโทษ

ต่อผู้ที่กระทำผิดต่อเด็ก แต่จะพิจารณาให้การเยียวยาแก่ผู้กระทำต่อเด็ก โดยจะมีเงื่อนไขที่สำคัญที่จะไม่ก่ออันตรายต่อเด็กอีก โดยการที่รัฐมีอำนาจเข้าไปแทรกแซงครอบครัวได้นั้นจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กมากที่สุด และรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวเท่านั้น

ในประเทศแคนาดา มี Children Aid Society (CAS) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่รับผิดชอบงานด้านสวัสดิภาพเด็ก โดยหากองค์กรดังกล่าวพบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก เจ้าหน้าที่ CAS จะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นดำเนินการสอบข้อเท็จจริง เพื่อประเมินสถานการณ์และหาทางให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามคู่มือที่จัดทำขึ้นหรือตามคำแนะนำของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ที่จะร่วมกันปรึกษาหารือตามข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า Protocol และดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย Child and Family Service Act ที่มีการกำหนดให้ผู้ซึ่งพบเห็นเด็กผู้ซึ่งตกอยู่ในสถานะที่ต้องการความคุ้มครองหรือช่วยเหลือจะต้องแจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่ของ CAS ทราบเพื่อดำเนินการสอบข้อเท็จจริงและช่วยเหลือ หากเจ้าหน้าที่ของ CAS ตรวจสอบแล้วพบว่าสาเหตุดังกล่าวน่าจะเกิดจากการกระทำอันเป็นความผิดทางอาญา เจ้าหน้าที่ของ CAS จะรายงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ หลังจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าสืบสวนสอบสวนหาสาเหตุการกระทำผิด โดยทั้งสองหน่วยงานจะทำงานตามความรับผิดชอบของตน ในประเทศอังกฤษมีการขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองเด็กในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection of Children) เป็นกรณีการคุ้มครองเด็กผู้ซึ่งอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการถูกระทำโดยมิชอบ (Child abuse) โดยอาจจะมีการพาเด็กย้ายออกจากบ้านหรือสภาพแวดล้อมเดิมที่เป็นอันตรายต่อเด็กหรืออาจจัดให้เด็กอยู่ในโรงพยาบาลหรือจัดหาที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก โดยผู้ที่ขอยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองเด็กในกรณีดังกล่าวจะเป็นผู้ใดก็ได้เนื่องจากในพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเด็ก ปี 1989 (Children Act 1989) ใช้คำว่า “Any person” ใน Section 44 แต่โดยส่วนใหญ่แล้วศาลจะมีคำสั่งดังกล่าวตามคำขอตามเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นมากกว่ากรณีที่เป็นคำขอของนักสังคมสงเคราะห์ และอาจมีการบำบัดฟื้นฟูครอบครัว (Family therapy) และการบำบัดฟื้นฟูเป็นกลุ่ม (Group therapy)

ปัญหาของการเข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์เด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.

2546

ตามหมวดที่ 3 ในเรื่องของสงเคราะห์เด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนั้น คือมาตรการทางสังคมสงเคราะห์เป็นมาตรการที่ดำเนินเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ใจ รักษาฟื้นฟู และพัฒนาเด็กที่ถูกทารุณกรรมและได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้มีสภาพเป็นปกติ ในการให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมายโดยผ่านกระบวนการยุติธรรม ก็จำเป็นต้องมีการ

ช่วยเหลือทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆกัน ซึ่งผู้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในด้านการ
 เยียวยารักษาทางด้านร่างกาย ก็คือ แพทย์ พยาบาล เป็นต้น ส่วนผู้ที่มีหน้าที่เยียวยารักษาทางด้าน
 จิตใจก็คือ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ทั้งมาตรการทางด้านการแพทย์และจิตวิทยา
 หรือทางสังคมสงเคราะห์กับมาตรการทางด้านกฎหมายก็ต้องทำหน้าที่ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เด็ก
 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและมีพัฒนาการที่เหมาะสม โดยที่เด็กเหล่านี้จะได้รับความช่วยเหลือจาก
 ภาครัฐในการเลี้ยงดู อบรม ฝึกวิชาชีพหรือบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและร่างกาย

1. การเยียวยารักษาฟื้นฟูทางด้านร่างกาย เป็นหน้าที่ของแพทย์ พยาบาลในโรงพยาบาล
 หรือสถานรักษาพยาบาลต่าง ๆ นอกจากการรักษาเยียวยาให้ร่างกายของเด็กที่สภาพปกติดั้งเดิมแล้ว
 ก็ต้องเสนอผลการถูกทารุณกรรมต่อเจ้าหน้าที่ทางด้านกระบวนการยุติธรรมคือ ตำรวจ อัยการ และศาล
 หรือต่อองค์กรเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการช่วยเหลือเด็ก เพื่อเป็นหลักฐานว่าเด็กถูกทารุณกรรมจริง และ
 สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

2. การรักษาเยียวยาทางด้านจิตใจและด้านสังคม สภาพแวดล้อม อาจจะใช้วิธีการจิต
 บำบัดสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรมและมีผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ เช่น มีอาการซึมเศร้า มี
 พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยมีนักจิตวิทยาเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้เด็กเติบโตพัฒนาต่อไปได้ปกติ
 ส่วนการดำเนินการทางด้านสังคม อันได้แก่ การช่วยเหลือประสานงานกับครอบครัวและ
 สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เด็กอาศัยอยู่ได้แก่ โรงเรียน ญาติพี่น้อง เพื่อทำความเข้าใจและขอความ
 ร่วมมือในการช่วยเหลือเด็กรวมทั้งการเตรียมพร้อมหรือปรับสภาพแวดล้อมให้เด็กกลับเข้าไปอาศัย
 อยู่กับครอบครัวได้ตามปกติดั้งเดิม (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 32 กำหนดว่า เด็กที่พึงจะได้รับการสงเคราะห์ได้แก่
 เด็กเร่ร่อนหรือ เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถ
 อุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใด ๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกัด พุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยากจน เป็น
 ผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพ
 ไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครอง
 ดูแล เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์โดย
 มิชอบ ถูกทารุณหรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติดีเสื่อมเสียในทาง
 ศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เด็กพิกัด เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
 เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

แนวทางในการสงเคราะห์เด็ก ตามมาตรา 33 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนั้น ได้มี
 การกำหนดให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 24 ที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นเด็กที่พึงได้รับการ
 สงเคราะห์ จะต้องดำเนินการตามมาตรา 33 คือ

1. ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่เด็กและครอบครัวหรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรา 23

2. มอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอม รับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูตามระยะเวลาที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินหนึ่งเดือน ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตาม (1) ได้

3. ดำเนินการเพื่อให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

4. ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสมและยินยอมรับเด็กไว้อุปการะ

5. ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ

6. ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์

7. ส่งเด็กเข้าศึกษาหรือฝึกอาชีพหรือส่งเด็กเข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ศึกษาหรือฝึกอาชีพในสถานพัฒนาและฟื้นฟูหรือส่งเด็กเข้าศึกษากล่อมเกลาจิตใจโดยใช้หลักศาสนาในวัดหรือสถานที่ทางศาสนาอื่น ที่ยินยอมรับเด็กไว้

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสงเคราะห์เด็กนั้น เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน อย่างกรณีที่เด็กถูกระงับการทารุณกรรมในครอบครัวหน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กที่ถูกทารุณกรรม ซึ่งจะต้องประสานงานกับหลายๆฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ทางด้านกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ซึ่งปัญหาการทารุณกรรมภายในครอบครัวเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนจึงต้องอาศัยความระมัดระวัง รอบคอบในการจัดการกับปัญหา ซึ่งในบางกรณีผู้ปกครองอาจจะไม่ยินยอมส่งตัวเด็กเข้ารับการบำบัด ฟื้นฟู หรือ เยียวยา แก่ใจ สภาพร่างกายและจิตใจเด็ก ซึ่งถ้าปล่อยให้ความผ่านๆไป เด็กอาจกลายเป็นปัญหาทางสังคมในอนาคตได้ ซึ่งจะยากต่อการแก้ไขรักษาเยียวยา

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การศึกษาปัญหาการละเลยของการไม่รายงานพฤติกรรมเด็กที่มีความเสี่ยงของสหวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในการ คุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมพร้อมทั้งคาดหวังถึงการพัฒนาวิชาการ/องค์ความรู้ในการ พัฒนางานของสหวิชาชีพในการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม โดยได้บทสรุปจากการศึกษาดังนี้

การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำทารุณกรรมเด็ก

จากสถิติและรายงานต่าง ๆ เป็นที่ประจักษ์ว่าการทารุณทางเพศเด็กมีจำนวนมากขึ้น และชัดเจนว่ามีเด็กที่ถูกทารุณอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีการรายงานเหตุและไม่ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ แม้จะมีหน่วยงานในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณจำนวนมาก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและบุคคลโดยทั่วไป แต่การช่วยเหลือเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทั้งนี้เพราะสังคมไทยมีแนวคิดที่เด็กเป็นสมบัติของบิดามารดา อีกทั้งการทารุณกรรมเด็กจำนวนมากเกิดขึ้นจากบุคคลในครอบครัว ทำให้บุคคลภายนอกปฏิเสธที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องภายในครอบครัวของบุคคลอื่น

เด็กที่ถูกทารุณกรรมได้รับผลกระทบทั้งต่อทางร่างกาย จิตใจและสังคม ทั้งผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบในระยะสั้น เช่น บาดแผลบาดเจ็บต่อร่างกาย ผลกระทบในระยะยาว เช่น การนำไปสู่บุคลิกภาพที่ผิดปกติ อารมณ์ทางจิต ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง การมีพฤติกรรมรุนแรงหรือทารุณกรรมต่อบุคคลอื่น ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ยิ่งเด็กที่ถูกทารุณกรรมมีอายุน้อยยิ่งส่งผลกระทบมากกว่าเด็กที่ถูกทารุณกรรมในวัยที่สูงกว่า และยิ่งผู้กระทำเป็นบุคคลในครอบครัวยิ่งส่งผลกระทบต่อเด็กมากกว่าการถูกระทำจากบุคคลนอกครอบครัว เช่น หากเรื่องการทารุณกรรมถูกเปิดเผยในครอบครัว อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ส่งผลให้เด็กรู้สึกผิดและกระทบกระเทือนใจเด็กอย่างมาก นอกจากนี้หากระยะเวลาที่เด็กถูกทารุณมีระยะเวลาต่อเนืองยาวนานก็ยิ่งมีผลกระทบต่อเด็ก ผลของการถูกทารุณกรรมจึงเป็นความรู้สึกที่เจ็บปวด เด็กหมดหนทางต่อสู้ ทำให้เกิดความกลัวและวิตกกังวล ส่วนความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัวมีผลต่อตรา

บาป ความไม่ไว้วางใจ ความรู้สึกผิด ละอายใจ ไม่ภาคภูมิใจ และซึมเศร้าหรือแม้แต่การใช้กลไกทางจิตที่ผิดปกติ

ในกรณีเด็กที่ถูกทารุณทางเพศและความลับที่เกิดขึ้นนั้นถูกเปิดเผย จะเกิดปฏิกิริยาหลายด้านกับทั้งเด็กและคนที่อยู่รอบข้างเด็ก โดยสามารถแบ่งปฏิกิริยากับบุคคลรอบข้างได้เป็น 4 ประการ ปฏิกิริยาต่อผู้กระทำทารุณ เมื่อความลับของการถูกทารุณทางเพศถูกเปิดเผยขึ้น ปฏิกิริยาของผู้กระทำอาจแสดงความไม่พอใจ ปฏิเสธ แสดงความก้าวร้าว และมักข่มขู่เด็กหรือบุคคลในครอบครัวให้กลับคำให้การ ปฏิกิริยาต่อบิดามารดา เมื่อความลับของการทารุณทางเพศต่อเด็กถูกเปิดเผยขึ้น บิดามารดาจำนวนมากเชื่อในคำพูดของบุตรและออกมาปกป้อง ในขณะที่บางรายอาจลังเลใจและเลือกไม่ถูกว่าจะอยู่ฝ่ายใด การที่บิดามารดาไม่เชื่อหรือปฏิเสธที่จะเชื่อความลับของเด็กที่ถูกทารุณทางเพศที่เปิดเผยขึ้นอาจมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความเศร้าสร้อยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บิดามารดาเด็กต้องพึ่งพาในด้านการเงินจากบุคคลที่กระทำทารุณทางเพศเด็ก ปฏิกิริยาต่อพี่น้องของเด็ก พี่น้องของเด็กที่ถูกทารุณทางเพศจากบิดา อาจมีปฏิกิริยาเช่นเดียวกับบิดามารดา ส่วนปฏิกิริยาต่อเด็กที่ถูกทารุณทางเพศ หลังการเปิดเผยความลับ เด็กที่ถูกทารุณกรรมจะอยู่ในภาวะวิกฤติ มีความเปราะบางต่อความกดดันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เด็กอาจถูกบีบบังคับจากผู้กระทำทารุณกรรมให้กลับคำให้การ เด็กมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย รู้สึกผิดที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก ทำให้บิดาต้องถูกจองจำ ขณะเดียวกันรู้สึกว่าตัวเองทรยศที่เปิดเผยความลับ ดังนั้นผู้ช่วยเหลือต้องทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย โดยการแยกเด็กหรือผู้กระทำทารุณออกจากบ้านและให้การประคับประคองทางจิตใจแก่เด็ก

การศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม

เมื่อศึกษาถึงแนวคิดและมาตรการในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณ มีการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดสำคัญจากแนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของบิดา มารดา บิดามารดามีสิทธิอำนาจเด็ดขาดเหนือบุตร มาเป็นแนวคิดที่ถือว่าเด็กเป็นสมบัติของรัฐหรือสังคม พัฒนามาเป็นแนวคิดที่ถือว่ารัฐหรือสังคม และบิดามารดา ร่วมกันเป็นเจ้าของเด็ก แนวคิดนี้มองเด็กในฐานะที่มีสิทธิอำนาจและคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น แม้เด็กจะอยู่ในครอบครัวใด เด็กก็มีสิทธิส่วนบุคคลอยู่ในตัวด้วย สังคมหรือรัฐมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของเด็กเช่นเดียวกับบิดามารดาตราบเท่าที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เป็นที่เสื่อมเสียสวัสดิภาพทุกประการและไม่ขัดขวางต่อการพัฒนาของเด็ก แต่เมื่อใดที่บิดามารดาบกพร่องไม่สามารถกระทำหน้าที่ได้ รัฐหรือชุมชนหรือองค์กรเอกชนจะต้องเข้าไปเป็นธุระช่วยเหลือดูแลเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวนำมาสู่การตราอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ในระดับนานาชาติและประเทศไทยได้รับมาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว

สำหรับแนวคิดการจัดการปัญหาของครอบครัว โดยหากพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวปกติ สามารถอธิบายได้ว่าหากเกิดปัญหาเด็กถูกละเมิดทางครอบครัวปกติทั่วไปจะทำหน้าที่ในการคุ้มครองช่วยเหลือเด็ก โดยเฉพาะการตอบสนองต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกละเมิด อารมณ์และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็ก ตลอดจนการสนับสนุนกรณีที่เด็กจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่สำหรับครอบครัวที่ไม่สามารถจัดการปัญหาได้ หรือบางครั้งบุคคลในครอบครัวกลับกลายเป็นผู้กระทำทารุณต่อเด็กเสียเอง อาจมีลักษณะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ไปจนถึงการปล่อยให้มีการทารุณเด็กซ้ำ

สำหรับการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม ในต่างประเทศนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิโดยทั่วไป กฎหมายไม่มุ่งเน้นการลงโทษต่อผู้กระทำต่อเด็ก แต่จะพิจารณาให้การเยียวยาแก่ผู้กระทำโดยมีเงื่อนไขสำคัญที่จะไม่ก่ออันตรายต่อเด็กอีก โดยการที่รัฐจะมีอำนาจเข้าไปแทรกแซงครอบครัวได้นั้นจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก และรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวเท่านั้น ในประเทศแคนาดา มี Children Aid Society (CAS) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่รับผิดชอบงานด้านสวัสดิภาพเด็ก โดยหากองค์กรดังกล่าวพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก เจ้าหน้าที่ CAS จะทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นดำเนินการสอบข้อเท็จจริง เพื่อประเมินสถานการณ์และหาทางให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามคู่มือที่จัดทำขึ้นหรือตามคำแนะนำของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ที่จะร่วมกันปรึกษาหารือตามข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า Protocol และดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย Child and Family Service Act ที่มีการกำหนดให้ผู้พบเห็นเด็กผู้ซึ่งตกอยู่ในสถานะที่ต้องการความช่วยเหลือหรือช่วยเหลือจะต้องแจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่ของ CAS ทราบเพื่อดำเนินการสอบข้อเท็จจริงและช่วยเหลือ หากเจ้าหน้าที่ของ CAS ตรวจสอบแล้วพบว่าสาเหตุดังกล่าวน่าจะเกิดจากการกระทำอันเป็นความผิดทางอาญา เจ้าหน้าที่ของ CAS จะรายงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ หลังจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าสืบสวนสอบสวนหาสาเหตุการกระทำ ความผิด โดยทั้งสองหน่วยงานจะทำงานตามความรับผิดชอบของตน ในประเทศอังกฤษมีการขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองเด็กในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Protection of Children) เป็นกรณีการคุ้มครองเด็กผู้ซึ่งอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการถูกกระทำโดยมิชอบ (Child abuse) โดยอาจจะมีการพาเด็กย้ายออกจากบ้านหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็กหรืออาจจัดให้เด็กอยู่ในโรงพยาบาลหรือจัดหาที่พักพิงให้แก่เด็ก โดยผู้ที่จะยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองเด็กในกรณีดังกล่าวจะเป็นผู้ใดก็ได้ เนื่องจากในพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเด็ก ปี 1989 (Children Act 1989) ใช้คำว่า Any person ใน Section 44 แต่โดยส่วนใหญ่แล้วศาลจะมีคำสั่งดังกล่าวตามคำขอตามเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นมากกว่า

กรณีที่เป็นคำขอของนักสังคมสงเคราะห์ และอาจมีการบำบัดฟื้นฟูครอบครัว และการบำบัดฟื้นฟู เป็นกลุ่ม

ปัญหาการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม กระบวนการขั้นตอนการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมนั้น ต้องอาศัยการดำเนินงาน โดยสหวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานในการเข้าช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรม หรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ การปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพส่วนหนึ่งมีอุปสรรคและปัญหาในเรื่องของการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กแบบทีมสหวิชาชีพที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการทำงาน เช่น ขาด การประสานงานที่ดี ในการร่วมกันทำงานของทีมสหวิชาชีพ สหวิชาชีพที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในทีม บางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องของทักษะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกันของ ทีมสหวิชาชีพ เนื่องจากบางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อการปฏิบัติงานแบบทีมสหวิชาชีพ นอกจากนี้ ทีมสหวิชาชีพยังไม่สามารถติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้อย่างทันท่วงที ใน กรณีที่ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายใหม่ เกี่ยวกับเด็ก และตลอดจนยังขาดการติดตาม ประเมินผลในการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ ทั้ง ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้นจึง ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก ที่ถูกทารุณกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข ระบบการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้อย่างเหมาะสม จาก การศึกษาการปฏิบัติงานแบบทีมสหวิชาชีพเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือเด็กในด้านของนโยบายพบว่า มี ปัญหาอุปสรรคทั้งในระดับหน่วยงานและระดับคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

นอกจากนี้ปัญหาในเรื่องของการไม่กำหนดความผิดของผู้ที่พบเห็นเด็กถูกทารุณกรรม หรือถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบ ที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มี วัตถุประสงค์ก็เพื่อปกป้องคุ้มครอง ดูแลเด็ก และให้การช่วยเหลือเด็กที่พึงจะต้องได้รับการ สงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 29 ดังกล่าว ได้บัญญัติให้ผู้ใดพบ เป็นเด็กอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามที่กฎหมายหมายกำหนด ก็เพื่อที่จะให้เด็ก ได้รับการแก้ไข อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาระดับนโยบาย

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาระดับนโยบายถึงบทบาทของทีมสหวิชาชีพในการเข้าช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมในประเทศไทย ควรที่จะมีนโยบายด้านการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนว่าแต่ละหน่วยงานของสหวิชาชีพนั้น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อเด็กเพื่อให้เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือจากหน่วยสหวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกบป พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 การติดตามประสานงานของทีมสหวิชาชีพ ทั้งในรูปแบบการประสานงานแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการควรที่จะให้มีความชัดเจน เป็นระบบ เพื่อสานและส่งต่อข้อมูลที่ให้กับทีมในทุกๆครั้งที่มีการปฏิบัติงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ ให้มีการปฏิบัติในลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การช่วยเหลือคุ้มครองเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เด็กได้รับผลกระทบน้อยที่สุดและควรที่จะส่งเสริมให้สหวิชาชีพศึกษาข้อมูลข่าวสารใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก ทั้งนี้จะต้องยอมรับเงื่อนไขในการปฏิบัติงานตามหลักวิชาชีพ อีกทั้งการทำงานที่คำนึงถึงจรรยาบรรณทางวิชาชีพและประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาระดับปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาระดับปฏิบัติการ พิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทีมสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานต่อกลุ่มเป้าหมายเด็กที่ถูกทารุณกรรมต้องประสบปัญหาส่วนหนึ่งนั้นมาจากตัวสหวิชาชีพเอง ทั้งจากระบบองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ แต่ในบางกรณีเกิดขึ้นจากข้อจำกัดที่อยู่นอกตัวของสหวิชาชีพเอง เช่น จากองค์กรที่สหวิชาชีพสังกัด สถาบันการศึกษา หรือแม้แต่ภายใต้ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ที่ขณะนี้สหวิชาชีพเองยังมีข้อบกพร่อง ดังนี้

1. สหวิชาชีพควรมีการพัฒนากระบวนการเก็บสถิติปัญหาและสถิติการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมในครอบครัว รวมทั้งควรศึกษาวิจัยกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในการเข้าช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
2. สหวิชาชีพควรที่จะต้องศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรมและการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณทางด้านกฎหมาย การศึกษากฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกทารุณกรรม ศึกษาถึงบทบาทของสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนในการบำบัดฟื้นฟูและช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม
3. สำหรับสถาบันการศึกษาและองค์กรที่สหวิชาชีพสังกัดนั้น จะต้องพิจารณาถึงการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการศึกษา การพัฒนา และระบบรองรับ ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และระบบสนับสนุนอื่นใดอันเป็นไปเพื่อการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณ ที่ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

- กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุณย์. (2528). ปัญหาการทารุณกรรมและการปล่อยปละละเลยเด็ก:
แนวความคิดและความตระหนักต่อปัญหาของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ:
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เขมจุฑา สุวรรณจินดา. (2540). กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายใน
คดีความผิดทางเพศ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะ
นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2540). สิทธิเด็กกับการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางร่างกายทางจิตใจ ทางเพศ และสิ่งเสพติด.
กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.
- ชুমิตร อินตะฟู. (2546). กฎหมายกับการฟื้นฟูผู้เยาว์ซึ่งถูกกระทำรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- ณัฐวุฒิ บัวประทุม. (ม.ป.ป.). มาตรการทางกฎหมายกับระบบการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย.
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- _____. (ม.ป.ป.). อำนาจและหน้าที่ขององค์กรและบุคลากรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.
2546. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- บุญเพราะ แสงเทียน. (2546). กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์. กรุงเทพฯ:
วิทย์พัฒน์.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2555). มนุษยนิเวศศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภารดี ชนโชติ. (2545). การศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานสังคมกับเด็กเร่ร่อนของกองคุ้มครอง
สวัสดิภาพเด็ก. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2536). รายงานผู้ป่วยเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางด้านร่างกายและจิตใจ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. (2551). กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็ก
และเยาวชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2547). คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมสิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วิชา มหาคุณ และวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. (ม.ป.ป.). ผลกระทบของเด็กถูกกระทำทารุณกรรม:
มาตรการป้องกันแก้ไข ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนที่เคยต้องคดี. กรุงเทพฯ:
กระทรวงยุติธรรม.

สถาบันพัฒนาการเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2556). ความรู้และทักษะในการดูแลเด็กที่ถูกทารุณ
กรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเด็ก
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2531). ร่างอนุสัญญาสิทธิเด็กสากล. กรุงเทพฯ: สภาองค์กรการ
พัฒนาเด็กและเยาวชน.